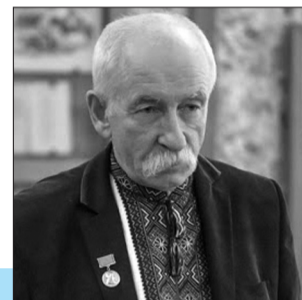

ЮРІЙ КОВАЛІВ

7

АНТОНІНА ЦАРУК

8–9

Володар Духовного Меча

Георгій ФІЛІПЧУК,
академік НАПН України

Юрію Федьковичу – 188! Згадуємо, бо його правдиві ідеали – затребувані для часів нинішніх, пророчче заклавши вікопомну Істину – якою дорогою і з ким наш Народ мусить торувати шлях до своєї Долі. Іван Франко, вшановуючи його 25-літню творчість, скаже, що “був то першорядний талант, справжній поет з Божої ласки, неприятель московського монгольства”.

Однак є ще одна цьогорічна ювілейна дата, яку мусимо запам’ятовувати. Цього місяця, в Дні нашої Незалежності, припадає 135-річчя відтоді (25 серпня 1887 р.), як у вірші “Що я люблю, в що вірую, на що надіюсь” Великий Верховинець напише про свою мрію і сенс земного життя:

Я люблю мою Русь-Україну;

Вірую в єї будучину;

В тій-то надії я живу й умру.

Саме цю найвищу вартість Просвітник, Поет, Будитель народного духу заклав у зміст своєї життєтворчості та надзвичайно важливої для українців газети “Буковина”, що стала речником національної соборності в період його редагування (1885–1888), утверджуючи традиції Тараса Шевченка. Борітеся!

Бо з першого номера газета проголосила свою програму: “Чужого ми не бажаємо, тільки своє боронити хочемо!”

Іван Франко в статті “Реалісти чи кар’єристи?” зазначатиме, що “в останніх часах найбільше гомону на українсько-руській землі робить чернівецька газета “Буковина”. Редагована живо і талановито”.

А чому так? Мабуть, тому, що її творили найкращі, пристрасні захисники українськості: Юрій Федькович, Ольга Кобилянська, Василь Стефаник, брати Воробкевичі, Омелян Попович, Євгенія Ярошинська, Осип Маковей, Марко Черемшина... Саме він разом зі своїми побратимами заклав ґрунт для розвитку української

мови, ідеї єдності, соборності українства. Уявімо, що трохи пізніше, в непрості часи міжвоєнного періоду (20–30-ті роки ХХ століття) на Буковині виходила ціла низка газет українською мовою: “Боротьба”, “Воля народу”, “Гасло”, “Голос Буковини”, “Громада”, “Громадянин”, “Каменярі”, “Християнське слово”, “Народна сила”, “Народний голос”, “Наша Буковина”, “Нова рада”, “Нове життя”, “Партія народу”, “Рада”, “Рідний край”, “Самостійна думка”, “Хліборобська правда”, “Хліборобське слово”.

І як брехливо, цинічно й пихато звучали пізніше заяви “советів-асвабдатель”, які нібито з’явилися в 1939–40 роках на цих українських землях для звільнення народу від “темряви”. Такими ж здичавілими вони залишаються й понині. “Денацифікатори” з глибин мозковського неандертальства.

Очевидно, притягуюча сила Федьковича в тому, що його ідеали не для минувшини, а для сучасного й майбутнього Українського народу. Бо він в найтяжчі часи бездержавності зберіг, зміцнив і зростив Рідне Слово й віру в єдину Україну, зробивши “мертвий” Народ “живим”.

Знаменитий український учений, співзасновник Української Академії Наук, професор Степан Смаль-Стоцький так охарактеризував (1886 р.) значимість Пое-та для утвердження національної ідеї: “...до великого відродження нашого народу він перший поклав могучу, сильну, віковичну підвалину – Рідне Слово”.

Наша данина Шани Володарю Духовного Меча!

8 серпня, в день 188-річчя від дня народження видатного письменника-просвітителя та передвісника українського національного відродження нашого краю, першого редактора газети “Буковина” Юрія Федьковича, відбулося урочисте зібрання біля пам’ятника письменнику на вулиці Університетській в Чернівцях. Перед присутніми зі словом про Буковинського Соловія виступив Володимир Антофійчук, професор кафедри української літератури Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Присутні вітали цьогорічних лауреатів премії імені Юрія Федьковича. Варто зауважити, що з огляду на воєнний стан високою нагородою, заснованою обласною “Просвітою”, редакцією газети “Буковина” та особисто міським экс-головою Олексієм Каспруком, удостоїли волонтерів і священників, які багато зробили для допомоги Українському війську. Серед нагороджених – митрополит Чернівецький і Буковинський Данило, настоятель церкви св. Володимира, благочинний отець Ми-

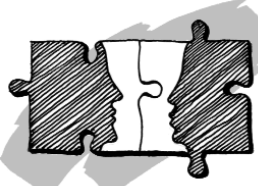
кола, голова волонтерської сотні в Заставні Марія М’якота, волонтерка, вчителька української мови та літератури Чагорської школи Наталія Козачок, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури ЧНУ Ольга Меленчук, член Центрального правління Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т. Шевченка, професор Микола Тимошик, заступник директора обласної універсальної бібліотеки ім. М. Івасюка Марія Довгань.

Дипломи лауреатам премії вручила голова обласного об’єднання ВУТ “Просвіта” письменниця Віра Китайгородська, а депутат Чернівецької міської ради Олексій Каспрук доповнив дипломи грошовими преміями.

Згодом учасники зібрання перейшли до літературно-меморіального музею, оглянули тематичні виставки “Твори Буковинського Соловія в художніх ілюстраціях” та добірку видань Юрія Федьковича різних років “Впродовж століть читаємо...”. Також було презентовано новітні друковані видання про життєвий і творчий шлях Юрія Федьковича “Що в імені мені Твоїм...”.

Марія ПЕЛЕХ,

відповідальний секретар Чернівецького обласного об’єднання “Просвіта”

“В ріднім краю панувати не дамо нікому”

Георгій ФІЛІПЧУК,
академік НАПН України

Фейсбук війни, на жаль, продовжується. Її три-вогне багатоголосся про-никло в усі життєві пори нашого часу. Людські почуття, надія та віра в Перемогу ніби окутані мозаїчним плетінням бісеру війни. Хоча ці контрастні, непастильні кольори слова не є самою війною, навіть не її історією, а лише якимись миттєвостями пережитого часу. Однак вони душевно затребувані, бо з цих рваних емоційних уривків складається твоє буття, укладаючи на серці зарубки твоєї національної пам'яті...

17 липня. Минув ще один тиждень війни, трагедій, обнадійливих радостей за українські перемоги, краще завтра та непогамованої впевненості, що таки здолаємо проклятого мозковитя... А ще – лють, ненависть, нетерпимість до всього живого та мертвого, яке бодай якось дотично чи таки прямо вляпалося у баговиння мозковщини. Навіть для згадки стають страшенно непри-вітними прожиті твоїм народом ті уярмлені часи історії, коли, як писав у своєму “Уривку із поеми” Євген Маланюк: “*І йшли віки, одним ярмом закуті, / Плакаючи каліку і раба*”. Хоча й одразу (майже підсвідомо) влітається інше, сильніше почування, що так вже ніколи не буде. Бо віра у всеперемагаючу силу українства, України є тим емоційним, духовним, ірраціональним ціннісним виміром, який сьогодні охопив всю Націю, ставши її оберегом. Кажу про це, оскільки переконаний, що це не просто екзистенційна війна, адже вона є передусім світоглядною стосовно “бути чи не бути”. Оскільки ця війна, що не припинялася з боку мозковії століттями, спрямована (за чорним задумом кремлівських нацистів) на знищення української Ідентичності, українців як Народу, України як Держави. А кінець війни настане тільки тоді, коли сконає, нарешті, недоімперія кацапстану. Однак такі “цивілізаційні” злоутворення не зникають самі по собі. Їх знищують народи, спрагли свободи.

Так склалося під небесними Божими знаками, що цю священну місію здійснюватиме саме Україна. В її Народу зосталось лише два вибори для цього смертельного двобою, як мовиться про це в гамлетівському перекладі Ю. Андруховича:

**У чому більше гідності:
скоритись**

**Ударам долі і лягти під стріли,
Чи опором зустріти чорні хвилі.**

Очевидно, не варто бавитись в дискусії, бо наші героїчні Збройні Сили України, добровольчі батальйони, тероборона, волонтери та весь Народ Український уже відповіли ствердно й однозначно на цей Шекспірівський запит, що “В ріднім краю панувати не дамо нікому”, особливо нелюдям-москалям. А для цього битися треба всім, скрізь, на всіх фронтах. Замало сказати – все мозковитське “геть з України”. Очевидно, що марно сперечатися з плакальниками, “вихованими” на сталінсько-радянських підручниках та на засадах імперсько-брехливої педагогіки, за “великої рузкою культурой” та “язіком” убивць, гвалтівників,

мародерів з фальшивою лейбою “магучій”. І коли на поверхню вилізають (навіть на офіційних еге-рах) нині подібні ліберали (лібераста) з “високою” айкью (IQ) толерантністю до “разейськості”, то громадянське суспільство не повинно, зазвичай, лише посилати їх подалі за кацапським кораблем, але й заставити таких мозковфілів, “любітелів рузкого міра” спокутувати свої страшні гріхи за Маріуполь, Бучу, Ірпінь, Бородянку, Харків, Чернігів, Миколаїв, Краматорськ, Вінницю..., за тисячі вбитих “рузкомірськими” орками українських людей. Саме носії цієї здичавилої культури та язика, яких нам намагаються нав'язувати навіть у часи нинішнього лихоліття, є дитинובивцями. Бо тільки за офіційною інформацією на даний час від рук путінських фашистів загинули 353 українські дітими, а понад 662 скалічено та поранено.

Не можна бути збайдужилими і “всепрощеними”, коли “диявольська дюжина” заборонених в Україні москвофільських, українофобських партій оскаржує нині в судах абсолютно справедливий рішення про неприпустимість існування в українському суспільно-політичному просторі таких ворожих, антидержавних організацій.

Особлива роль у формуванні такої громадської думки, політичної культури, національної свідомості має належати українській інтелігенції, представникам науки, культури, освіти, адже зараз особливо гостро постали питання нашої національної пам'яті, історичної правди, української мови, літератури, європейської культури, філософської та суспільно-політичної думки. Адекватною часу, національній безпеці має бути і стратегія вироблення нових концепцій історичної, мовної, літературної освіти, виховання української Нації, щоби якісно змінювати світоглядне бачення, показуючи собі та світу Україну, її минувшину та будучину.

А головним у цьому протистоянні є зміцнення єдності українських рядів, пам'ятаючи уроки, які мусять бути повчальними для нашого майбутнього.

Переді мною – журнал-альманах “Дніпро” (Львів, 1935 р.) з дуже цікавими доробками В. Дорошенка, Б. Лепкого, Є. Маланюка, С. Сірополька, В. Леонтовича, В. Сімовича, Ю. Косача... Про Шевченка, Франка, Грушевського, Драгоманова, Петлюру, про національно-визвольні змагання 1917–1921 рр. та Першу українську дивізію... Серед цієї гами ідейної українськості є одна суттєва думка, принагідна для часів нинішніх.

“В нашій боротьбі ми мусимо мати свої національні сили не лише відповідно підготованими, але й координованими та об'єднаними, щоб не повторився той хаос, що ми його бачили в 1919 р.

Кожний має шанувати свої групі (партійні) погляди, але НІХТО НЕ СМІЄ СТАВИТИ ЇХ ПОНАД УКРАЇНУ. В критичні моменти життя нації треба думати не про те, що нас роз'єднує, а про те, що є спільне всім україн-

цям, що бажають свої ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ”.

Воїстину Божа правда. Бо тільки в Україні, з Україною народжується і животворить Свобода, Сила, Справедливість.

Маємо передати цю високу вартість наступним поколінням, навчити та виховати дітей найважливішому – любові до України. Так, як це робив у безпросвітні часи Василь Симоненко, карбуючи Слово відданості Україні:

**Я закоханий палко, без міри
У небачену вроду твою.
Все, що в серці натхненне і щире,
Я тобі віддаю.**

5 серпня. Щойно під звуки сирен тривоги завершилася на Хрещатику в книгарні “Сяйво” велелюдна зустріч української інтелігенції з Василем Куйбідою, який презентував свій поетичний доробок “*Таїна слова*”, перекладений і оздоблений талановитими вірменськими митцями.

Глибока філософічно-лірична й патріотична річ громадянина, політика, побратима, Українця. Про цю сув'язь чеснот винуватця шляхетного заходу ґрунтовно оповів директор Інституту української мови НАН України, професор Павло Грищенко. А мені чомусь у виступі дуже хотілося згадати про Василеву Матір, зважаючи, мабуть, на те, що наскрізно цей вечір був просякнутий ідеєю “Борись і молись”, окутаний гнівним Василевим Словом:

**Ми будемо незалежними навів,
Народ, який нікому не збороти!
...Сьогодні ж час на бій та молитви:
Нехай звершиться воля тут найвища.**

**Можко, ти чуєш? Їдемо на ти,
Посталі із руїн і попеліща.**

П'ять років тому (2017 р.) в серії “Бібліотека Українського Воїна” вийшла у ВЦ “Просвіта” поетична збірка Матері Василя – Катерини Мандрик-Куйбіди “*Добрі, браття!*”, яка швидко розповсюдилася на фронті. Пам'ятаю, як з академіком М. Жулинським передавав її у славний полк “АЗОВ”, перебуваючи в Маріуполі.

Це була висока поезія Жінки-Воїна. У ній ніби вмістилася доля Жінки, Доньки, Матері, відважної української Патріотки, яка в свої неповні сімнадцять вступила до лав Воїнів УПА. Репресована, заслана советами як “особливо небезпечний злочинець” на каторгу в табори “республіки” Комі.

Сьогодні школу, де вона навчалася, названо її ім'ям, а в м. Болехові встановлено пам'ятник героїні, борчині за волю України. До останніх днів вона не сходила з дороги української звятяги, була активним членом українських організацій: “Меморіалу”, “Союзу українок”, “Братства УПА”. А

ще писала, продовжуючи творити долю свого Роду, Народу, України.

Усе сотворене її Словом – натягнутий нерв переживань, уболівань, омріяних надій. Там немає лоску, припудреного багатослів'я, а є тільки Правда, Добро, Віра.

Адже трапляється так, що в руках товстелезна книга, а з неї нічого вичавити, виколупати, відшукати бодай якусь ідею, щоби народилося високе слово, почуття, жива думка.

У пані Катерини все якось інакше. Щирість, лаконічність, блискавка, емоційний вогонь. “Філософія серця”. Здається, що з її вірша можна творити трилогію. Енергія слова – сув'язь, згусток, зітканий з волі та віри в Перемогу, а закладена в ньому сила виходить за межі реального, сформувавши почуттєвий космос Жінки, оповитої любов'ю до своєї родини, Батьківщини. Це той випадок і мить, які зафіксував у своїй філософічній і чутливій передмові Павло Мовчан, коли “*Віра бере гору над розумом... Тоді почуття – не витравні*”. Вони – вічні.

Бо це поезія Героїки. Коли фізично понівечена, посічена, зневоднена, майже безсила людина стає всеперемагаючою, непохитно вірячи в себе, Україну.

Ця поезія обрамлює людське життя в чітку сентенцію, яка унеможливує людську вегетачію, коли “*Слухаючи, не чуємо. Дивлячись, не бачимо, бо не віримо*”.

Така поезія дає шанс відшукати, відчутти та усвідомити координати власних життєвих сенсів, знайти не тільки своє місце, але й вектор дії та поведінкову норму. Етику життя Україниця.

Поезія Катерини Мандрик-Куйбіди є пророчою. Бо ще в ті часи, повні темряви, безнадії та болю, 70 років тому (1952 р.) в жорстокому табірному середовищі вона написала про майже біблейську правду:

**Ще не кінець війни, росіє,
Ще будуть сурми, буде бій:
Не знищени святі надії
Про волю на землі своїй.
Не витрачай даремно часу:
Не підневолити народ,
Який зневажив силу вражу
І не відрікся від честот.**

Минули роки, а Україна продовжує боронити себе від тієї ж вражчої сили, яка століттями воює проти української Ідентичності, Державності, Суверенності.

Сьогодні, ігноруючи міжнародне право, людяність і совість, фашистська мозковія знову й знову намагається загарбати Україну.

Мозковія вже депортувала насильно на свою територію понад 1,2 млн українців, близько 250 тис. дітей, яких намагатимуться “перевиховати” в манкуртів, допускаючи “усиновлення” мозкалями та іншою моквою українських дітей. Вона, здійснюючи злочини проти людяності, вбиває найкращих. Як це сталося з полоненими бійцями “АЗОВУ”. Орда знищує національну культуру, національну пам'ять, грабує рідну землю, рузифікує нашу молодь.

Однак цей клятий ворог мусить знати, що нездійсненою є ця диявольська затія. Бо Україна перемаже! Цей день прийде!

Саме про його святую прийдешність мріяла мужня сімнадця-

тирчна Катерина з Болехівщини:

**Ще день прийде – і Україна встане,
І туга відійде у пошумах вітрів.
І сонце золоте та тризуб наш погляне**

У сонмі голосів.

Віддаймо данину шани Українській Матері як моральний синівський чин. Бо Шлях до Перемоги у пам'яті звятяги і поваги.

СЛАВА УКРАЇНСЬКИМ ГЕРОЇНЯМ! На всі часи і віки.

7 серпня. Сто шістьдесят п'ята доба героїзму Української нації, її Збройних Сил, боротьби з варварською ордою мозковитів. Їх огидні образи не вивітрюються. Путін. Моква. Тиранія. На смердочому попеліщі недоімперії панує сатанинське ідолопоклоніння, Одноокий нелюд (наділений владою від диявола) верховодить серед сліпого, приниженого мозковського народу, психічно хворого на свою “глибінність, велич і криваве месіанство”. Цей великий народець та його зграйвожаки, неспроможні усвідомити, вже створили таку прірву між добром і злом, яку їм не подолати. Урвище відокремило “рузких” від людськості, викинувши їх за горизонт забуття, перед цим позбавивши цей дефективний виплід і честі, і моралі, і чеснот, які завжди живили людську душу. Він (“рузкий народ”) став безбожним, безіменним, з люзією довершеного, але так і не розпочатого, завислого в порожнечі. “*Озиди спустошення*”.

У свій час духовно ідентичний митець епохи та Нобелівський лавреат Чеслав Мілош напише в своїй знаменитій “Землі Ульро”, ніби прогнозуючи цей жахливий час, сотворений диким кацапсько-ординським звіром, так: “*Не думав я, що буду жити в особливий час, / Саме тоді, як Бог гірських висот і громів / Аж так людей принизить, / Що дозволить читити, як їм заманеться. / Не кажучи нічого*”.

Справді, чи є більш ганебна кара, найгірніша небезпека, аніж пуста, запустіння, забуття Богом. Тоді такий народ, його етично деформована держава, його вкрадена “віра” з вимовленим гундяєвським словом, в яке ніколи не поверить серце, позбавляється Божого і всіляких сенсів. Очевидно, згідно з природним законом, ще якийсь час він може конвульсивно торувати свій чорний шлях, знову й знову чинячи нові гріхи, витанцювуючи з дияволом, однак кінець усе таки лише один – *зникання й неприсутність*. Рано чи пізно ця демографічна маса орко-рузких разом зі своєю саатрапською перетвориться в “ніде” та “ніщо”.

А поки що ця страшно мутувана “помилка природи”, що політично зветься ерефією, народно – кацапстаном, історично – мозковським ордостаном, морально – фашистбатов, реально – путлеробатов, продовжує пожирати та нищити все живе. Потвора конає довго. А разом з нею скніє ще й продажна вервечка солідаристів, зрадників, продажних політиків на кшталт “*шрьодерів*”, “*орбанів*”, доморошених любітелів “*концертів кобзона*”. Однак стає дуже прикро та особливо мерзенно на душі, коли наші доморошені блогери, журналісти, “*радники*”, конвульсивні “*монатики*”,

часто виступаючи під Хрещати-ком, “мери”, “рузькомірські професори” та “експерти” по вінця переповнюють національний український інформаційний простір своїми кацапськощелепними передачами, базікаючи, співаючи-скиглячи, “просвітлюючи” народ (вдумайтеся!!!) язиком мозковського окупанта.

Невже ця тиха колаборація, “м’яка сила” великої культури та магуцего язика у виконанні “наших” запродавців матиме й надалі (після таких трагедій) моральне право на свою присутність в Україні, заподадливо пропагуючи “руську україну”? Хіба Українська культура потребує цього непотребу з оркостану, хіба з мозковщиною наша дорога до Храму, до Себе, до Європи, хіба не в догоду мозкалеві вбивали і вбивають українців за їх рідну (Державну!) мову?! Допоким?! Запитуємо ми в тих, хто безкарно продовжує лихварити національними цінностями – Українськими Мовою, Культурою, Церквою, Літературою, Традицією, історичною Пам’яттю, які животворять Народ і Українську Державу.

До цієї зграї негідників варто додати й цілу низку міжнародних організацій, що “не за так” всіляко намагаються “відбілити” злочинну ризницю. Бо чого варте, плямуючи правду, унікально аморальне твердження Amnesty International (дія якої згідно зі статутами мають бути спрямовані на попередження та припинення грубих порушень прав людини) про те, що “українські військові нібито наражають на небезпеку цивільне населення”. Воїстину класичне фарисейство, коли винуватцем стає жертва, а не агресор, убивця, загарбник, гвалтівник. Чи, наприклад, можна очікувати добра від діяльності міжнародного “червоного хреста”, очільники якого залишаються в мозкві з лавровим, а в той же час вбивають АЗОВЦІВ, викрадають і депортують у фільтраційні табори матерів та українських дітей? Вдумаймося! Ця брудна “дипломатія” твориться тоді, коли жертвами агресії кремлівського нацизму стали тисячі й тисячі дітей, позбавлених своїх домівок, рідних, покалічених і вбитих. Безкарно здійснюються розією воєнні злочини на Запорізькій атомній електростанції (ЗАЕС), загрожуючи людству. А над цими звірствами витає доволі ялова позиція ООН, що радше нагадує горезвісну Лігу Націй напередодні Другої світової війни.

Так, Світ ще не усвідомив верхів апокаліпсису зла, скоеного розією, намагаючись “зберегти обличчя” кату, сідаючи з ним за один стіл на “Святу вечерю”, за який – зрада, підступність, людиноненависництво, а інші не перестають цвенькати його язиком, всіляко підтримуючи його “культурний фейс”, з яким ця підлота вдерлася в Україну.

Тому негоже сприяти продовженню агонії звіра, а кінце бути в антирашистсько-путінській єдності, якщо чесноти Людськості, Честі, Націєкультурності, Життя і Свободи є дорогими й близькими кожній нації, народу, державі.

Бо “катова вечеря” неодмінно завершиться і погибель для бузвіра, нарешті, настане. Ця Істина ще не є з нами реально. Вона перебуває, як завжди, в дорозі. Але вона обов’язково прийде. Разом із Перемогою України.

І тоді Шевченкове “Врага не буде, супостата” торжествувати-ме на нашій Землі.

Що спільного між бандерівцями й азовцями?!

Василь ЛИЗАНЧУК,
доктор філологічних наук,
заслужений професор
Львівського національного університету імені Івана Франка

Після звироднілого катування та масового вбивства путінськими рашистами українських військовополонених в Оленівці російські дипломати у Великій Британії глумливо заявили, що азовці заслуговують найганебнішої смерті. Це варварське переконання російських канібалів живиться отруйними соками з найдавніших ординських часів. Але нині згадаймо неймовірні злочини російських комуністичних перевертнів у 1940–1950-х роках проти учасників національно-визвольної боротьби українського народу.

Тоді, як і тепер, російські ідеологічні маніпулятори всіляко оббривали українських патріотів, на весь світ обзивали їх фашистами, нацистами, німецько-українськими буржуазними націоналістами. Зловісному паплюженню і знищенню національно свідомих українців не було меж. Тому доречно процитувати Степана Бандеру (книжка “Перспективи української революції”). Провідник ОУН у 1954 р. в інтерв’ю німецькій радіостанції в Кельні справедливо наголошував: “Український національний рух не має нічого спільного з нацизмом, фашизмом або націонал-соціалізмом. Український націоналізм бореться проти імперіалізму, проти тоталітаризму, расизму і вської диктатури чи застосування насильства”.

Прикро, але у багатьох громадян України та й світу під впливом потужної брехливої російської пропаганди сформувалося викривлене уявлення про українських патріотів – Євгена Коновальця, Степана Бандеру, Романа Шухевича та інших видатних діячів Організації Українських Націоналістів, героїчних вояків Української Повстанської Армії. А нам потрібно знати правду.

Великий Українець Степан Бандера народився 1 січня 1909 р. у селі Старому Угрові, нині Калуського району Івано-Франківської обл. Мати Мирослава походила зі священницької родини Глодзінських. Тато Андрій – греко-католицький священник, родом зі Стрия. У Мирослави та Андрія Бандер народилося восьмеро дітей. Наймолодша Мирослава померла немовлям. Семеро – Марта-Марія, Степан, Олександр, Володимира, Василь, Оксана і Богдан – виростили і виховувалися в життєдайному середо-

вищі ширій любові до Бога та України.

У 1929 р. Степан Бандера вступає до створеної Організації Українських Націоналістів. Юнак швидко стає авторитетним лідером серед молодих оунівців.

У 1933 р. Провід українських націоналістів на чолі з Євгеном Коновальцем призначив Бандеру крайовим провідником ОУН і крайовим комендантом бойового відділу ОУН-УВО. Степан Бандера наполегливо створював моральний культ борців за свободу України проти московського більшовизму, який поневолював українську націю.

Українські націоналісти виступали також проти польських шовіністів. Після вбивства злісного ворога українців міністра внутрішніх справ Польщі Броніслава Перацького (1934 р.) Степана Бандеру у 1936 р. засудили до смертної кари, яку замінили на довічне ув’язнення. Під час загарбання і поділу Польщі між Німеччиною та Радянським Сою-

Братів Василя і Олександра жорстоко катували в концтаборі Аушвіц і замордували у 1942 р. Брат Богдан, який очолював націоналістичний загін опору гітлерівським загарбникам, загинув у 1943 р. у Херсоні. Сестри Марта-Марія, Оксана і Володимира зазнали багаторічних сибірських поневірянь і знущань.

15 жовтня 1959 р. у віці 50 років Степана Бандеру у Мюнхені убив советський агент Богдан Сташинський. Перевертень вистрілював провідникові ОУН в обличчя зі спеціального пістолета струменем розчину ціаніду калію.

Нині, як і в усі попередні десятиріччя, російська маніпулятивна пропаганда не припиняє паплюжити Степана Бандеру, його вірних побратимів, воїнів УПА, усіх борців за незалежну українську Україну.

Чому росіяни та морально й духовно калічені українці та польські шовіністи так злісно ненавидять бандерівців і бояться Степана Бандеру? Відповідь – очевидна.

Степан Бандера – це символ національно-духовної нескореності української нації. Бандерівщина – це національно-визвольна боротьба українського народу проти російсько-комуністичних і німецько-нацистських загарбників та інших ворогів.

Маємо усвідомити, що бандерівці – воїни УПА – не загарбували московські землі та території інших сусідів, не уярмлювали росіян, не знищували їхні культурні, мовні цінності. Українські повстанці воювали на своїй землі проти російських колонізаторів та відданих їм українських блудників. Безперечно, і ворогів, і їхніх прислужників, запродавців і зрадників карали. Це була справедлива відповідь проти вояків УПА, національно свідомих українців, за пограбовані, спалені села, масові депортації українців у вічну сибірську мерзлоту.

Степан Бандера чітко сформулював гуманістичні засади ставлення українських націоналістів до іноземців, які живуть на гостинній, одвічно українській землі. Цитуємо: “Вимога повної лояльності супроти України і її визвольної боротьби стоїть на першому місці. Тим москалям, які відповідають цим вимогам, треба запевнити і забезпечити повну і всебічну рівноправність у всіх громадянських правах та повну свободу їхнього національного розвитку, відповідно до міжнародних засад щодо національних меншин. Це саме стосується їхніх національних груп в Украї-

ні”. Кожен із нас є свідком дотримання в Україні цього націоналістично-гуманістичного принципу ставлення до національних меншин, для яких створені всі умови для національного розвитку.

Водночас Степан Бандера слушно наголошував, як треба ставитися до всіх москалів – активних чи потенційних ворогів української державності. “Діючі ворожі сили треба знищувати і унешкідливлювати доступними в даній ситуації засобами й методами, згідно з міжнародними правилами поступування під час війни... Завершенням національно-визвольної революції має бути відбудова і закріплення Самостійної Соборної Української Держави”.

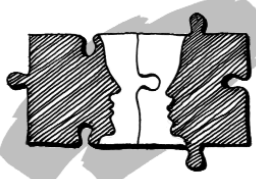
Глибоку інтелектуально-гуманістичну, національно-духовну сутність Степана Бандери, українських захисників і захисниць вороги не сприймали, боялися і нині бояться їхнього незгасного вільного духу, підступно нівелюють історичну правду.

Свої патологічні злочини московські загарбники замовчували, відбілювали як у минулому, так роблять і тепер, звинувачуючи українських патріотів в усіх земних і не земних гріхах. Бракує слів, щоб описати жорстокі тортури над українськими військовополоненими з полку “Азов”, яким ООН і Міжнародний комітет Червоного Хреста гарантували безпеку. Щоби замести садистські сліди катувань, російські путінські вбивці-кровопивці підірвали барак в Оленівці, де перебували азовці. За попередніми даними, загинули 53 патріоти, більше сотні поранених...

Для росіян вільнодумні українці – мазепинці, запорожці, петлюрівці, січовики, бандерівці, мельниківці, упівці, азовці – найнебезпечніші, бо вони всім своїм еством за вільну від москалів, соборну українську Україну. Національно свідомі українці для росіян – це своєрідний “антиідеал” України, на думку москвитів, українські патріоти – живе втілення поганой України на відміну від російського ідеалу доброї України-Малоросії, яка сліпо горнеться під ферулу імперської Росії, не усвідомлюючи її злочинності у світовій історії.

Нинішня російська широкомасштабна військова агресія проти України – це продовження геноциду, тероризму, вишуканих тортур, які москалі застосовували проти бандерівців, національно свідомих українців у 1940–1950-х роках. Українські захисники і захисниці від сучасних путінських канібалів уособлюють всі найкращі морально-духовні риси, які були притаманні бандерівцям, мазепинцям, петлюрівцям.

Отже, нині Степан Бандера, Роман Шухевич, їхні вірні побратими, героїзм бандерівців, як і нинішніх азовців, є незгасним символом безсмертності українського національного духу, запорука виживання і Перемоги українців над російськими мутантами, джерело майбутнього розвитку і процвітання кожного українця, кожної родини, громади, суспільства, вільної Української Національної Держави.

У Чернігові обговорили перспективи розпаду РФ

Рябенко нагадав, що ще до початку Широкої війни у Брянську збиралися росіяни, радячесь, як бути при розпаді Росії. А тепер же, з успіхами Збройних сил України за підтримки Заходу, воєнна поразка Росії обов'язково

приведе і до процесів розпаду в самій Росії. До того ж поразка саме в Україні викличе дезінтеграційні процеси в РФ. Наприклад, визволення Херсона вже буде могутнім ударом по імперській свідомості росіян.

Олег Обушний нагадав історичну тяглість російського звірства від Івана III, який починав знищувати Новгородську республіку практично тими ж методами, які сьогодні росіяни застосовують щодо України – у Новгороді було винищено 15 тисяч мешканців, а вцілілих переселили в Московщину. Історик та політик висловив думку, що корінні народи РФ не мають сили для повстання, але з Північного Кавказу процес розпаду все-таки може піти та ще Татарстан підпряметься, бо він має всі необхідні для цього складові: економіку й відповідну конституцію. “Зате по Урал Росія буде зайнята Китаєм”, вважає доповідач. Ведучий йому заперечив, розповівши про націоналізм якутів та про відродження національних рухів у народів ерзя, удмуртів та карелів.

Прокоментувавши іронічні погляди у соцмережах щодо необхідності розгляду цього питання, культуролог Олексій Маслов наголосив, що саме культура є в

основі стосунків нації зі світом і українцям слід припинити плекання своєї меншовартості. Адже і сьогоднішні події показують: Україна – в центрі світових процесів. Українці відповідальні за створення і російської, і радянської імперії і не можуть байдуже спостерігати за тим, що відбувається всередині самої РФ. У нас, на жаль, немає вивчення життя Росії, а це необхідно при сусідстві з таким утворенням, наголосив Олексій Маслов. Ведучий при цьому нагадав, що натомість в США з 70-х років діє Інститут України, а нам потрібно створити Інститут вивчення Росії.

Заступник голови обласного товариства “Просвіта” імені Т. Шевченка Валерій Рябенко висловив ідею про потребу створення на базі чернігівської “Просвіти” ідеологічного волонтерського центру.

Прес-служба Чернігівської обласної “Просвіти” імені Т. Шевченка
Фото Сергія Соломахи

Володимир ФЕРЕНЦ

Філософія та просвіта повинні стати центром світоглядної боротьби особистісного проти знеособленого, – задекларував в одному з чисел “Слова Просвіти” відомий луганський і галицький філософ Володимир Сабалуха. Я знайомий з ним і в коротких телефонних розмовах ми інколи дискутуємо на тему філософії українського буття. На мій погляд, його чотириступенева класифікація духовного розвитку людини може вважатись основою методології національного просвітництва.

В Україні між особистостями і посереднім загалом існує штучна світоглядно-інформаційна прірва пострадянського і вже сучасного походження. Без подолання цієї прірви нам не досягнути громадянської єдності. Тому після війни доведеться по-справжньому повертатися до зміцнення українських основ держави. Ми тишімо себе надією, що Україна сама по собі зміниться, що страшна біда нас звачить. Безумовно люди змінюються, позитивні зміни є, але їх буде недостатньо без участі нового політичного класу особистостей і політичної просвіти. Залишений сам на себе народ може знову стати жертвою власних прорахунків. Це несправедливо, але така небезпека підстерігає народ, який силою обставин відчужений від національної політичної, культурної і фінансової еліти. Принаймні люди вже зрозуміли, що олігархи, чиновники і більшість політиків не є елітою. Тепер ми отримали шанс розірвати тяглість сумного історичного досвіду, свідомо обравши безпильний шлях, тобто “зробити себе разом”, в жодному разі не давши “зробити себе разом знову”.

В інтелектуальному середовищі уже відбувається пошук успішного філософського шляху, хоча спроб протидіяти набагато більше. Якщо далі аналізувати нашу поведінку посеред світоглядно-інформаційної світової війни, то ми пережили декілька програтих моментів тільки тому, що здавалось, ніби давали відкоша, але насправді підсвідомо підтримували,

Дещо про державну ідентичність

не маючи чіткої діючої філософської концепції держави. Ніби все просто – українська держава в усіх вимірах має бути українською, щоб на неї не зазіхав світ, передовсім Росія. Але нам чомусь здається нездоланною проблемою втілення цієї ідеї конкретними людьми, насамперед політиками, чиновництвом, бізнесменами і національною елітою. Причина – фатальне домінування посередньої людини в суспільстві і, відповідно, у державі.

Між іншим, увесь світ хворіє на ту ж хворобу – домінування посередності. Не секрет, що серед найбагатших людей світу чимало дрімучих посередностей. Домінування посередності – це руйнівний парадокс сучасної цивілізації, яка ще має достатній запас міцності, проте ситуація погіршиться після цієї світової війни. Тому філософський вихід із цивілізаційної і водночас української кризи простий – створити силою держави умови для досягнення максимально можливого позитивного просування кожної людини по особистісній шкалі від посередності до особистості. Яка володіє цінностями моралі, справедливості, порядку та розуміє причини і наслідки світових процесів. Звісно, не всім вистачить сили і терпіння стати потужними особистостями, але це утворить критичну масу особистостей-еліти, людей, які розумітимуть мету існування людства і матимуть підтримку рештою підготовленої посередньої маси.

Між особистостями і простолюдом повинен відновитися моральний, інформаційний і соціальний контакт, який можливий лише в процесі досягнення мети – справедливої і вигідної кожній людині моделі господарювання та стандарту гідного життя. Для цього мова філософії і мова простого народу має бути однаковою а терміни мають бути простими і зрозумілими кожному. Щось схоже вже було – явище Григорія Сковороди, але в той час український світ його “не піймав”, тобто не зрозумів навіть через просте слово. Сьогодні ми всі при “гад-

жетах і в соцмережах”, але не часто розуміємо життя, ворогуючи між собою замість зрозуміти цінність короткого життя. Істина завжди проста і тому варто відмовитись від ускладнення істини, національної ідеї, Конституції. Іншого способу донести філософію виживання нації до сприйняття простолюдом не існує. У соціальних мережах працюють не просто дешеві боти, а виконавці приземлених до рівня сприйняття простолюдом хитромудрих теорій чужого домінування. Плаваючи у фейсбучному болоті і споживаючи інформацію єдиного телебачення, ми ризикуємо мимоволі стати такими ж, як наші вороги чи опоненти, якщо не знатимемо ознак відмінності українця від неукраїнця, простіше – філософії ідентичності в дії, викладеної простими словами. Це могла б робити “Просвіта”, але вона не може йти поперед коня філософії, який торуватиме потужними копитами шлях українського буття.

Я не претендую на імідж філософа, але спробую зосередитись на кількох моментах, щоб продемонструвати доступність дискусії на цю тему. До речі, перед очима постає стародавня фреска Рафаеля “Афінська школа”, яка зображує дискусію двох філософів Платона і Аристотеля. Дружелюбність і спокійна бесіда учасників суперечки вражає, чого майже не буває серед українців. Тому культура дискусії передовсім.

Перше – не уподібнюватися москалю в реальному житті. Для прикладу – маюки роблять з нас москаля, і хтось дуже “дотепно” зробив більшість із нас у цьому подібним. Моментально поширилась кричалка “Путін...” і “Рускій корабль...”. Цей ганебний напис не просто миттю з’явився на банерах і був прописаним на полотні українського прапора, що не припустимо. Наші діти носять футболки і бейсболки з такими написами, ганебні банери розміщували навіть біля церков замість звернення до Бога за спасінням. Ворога треба

бити гідно, без аморальних, дрібних образ, вбивати з Божою допомогою не тому, що це москаль, а тому, що ворог. Можна навести й інші взірці підступних технологій інформаційно-гуманітарної війни. Цікаве походження має придуманий розпропагандою міф про “страшних бандерівців”, який геніально описав письменник Юрій Винничук. Біда в тому, що всі шкідливі міфи і “вкиди” мають вигляд дотепний, ще й захожують українців їх поширювати.

Друге – держава не дала чітких інструкцій як поводитися з іншомовними переселенцями, а такі офіційні інструкції повинні були б мати волонтери, поліцейські і державні службовці. Випадок з львівським волонтером це підтверджує бо його поведінка була продиктована відчаєм, а не законом. Таким чином штучно спровоковано мовний конфлікт між громадянами, які змушені самотужки вирішувати проблему, викликаючи на себе особисту неприязнь в час, коли потрібна єдність. Філософський підхід до вирішення проблеми вимагає максимально усунути вплив етнічного чинника та шкурних інтересів політиків. Стандарт громадянина повинен бути єдиним і захищеним всіма службами держави. Українська мова має публічно домінувати всюди без винятків не тому, що це потрібно етнічним українцям, а тому, що це Україна і з порушення цього правила почалися територіальні претензії Росії аж до розв’язання нею страшно руйнівної війни. Тому окрім паспорта, тим паче в умовах війни, громадянина визнають за державною мовою на підставі Конституції і закону про громадянство. Це не дискутується, від цього залежить визнання тебе громадянином, а також допомога держави і суспільства як потерпілого у війні. Громадяни повинні бути однаковими, бо така вимога Конституції, яка не забороняє в приватному житті все властиве людині. Йдеться про державну ідентичність, яка за волею долі є українською та є запо-

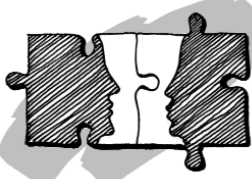
рукою спільного блага і безпеки.

Третє – держава відстоїть власну безпеку дорогою ціною життів найкращих громадян, тому майбутній економічний і правовий уклад держави має дати їхнім нащадкам вільну економіку, яка працюватиме виключно для особистого блага громадян без надмірної залежності від світу, і спекулятивного збагачення одиниць.

Четверте – освіта повинна працювати винятково на відтворення розумного, свідомого і особистісного громадянства з унікальною для держави ідентичністю, не допускаючи руйнівних компромісів і не підпорядковуючись стандартам освіти інших держав. Саме так побудована елітна освіта сильних світових держав.

П’яте – інформаційний простір належить народові як засіб збереження ідентичності держави та захисту від чужих інформаційних загроз і не може бути монополізованим чи приватизованим через приватні ЗМІ. Приватні ЗМІ можуть лиш користуватись національним інформаційним простором, сприяючи укріпленню громадянства, спільного блага і безпеки. Жоден засіб поширення інформації не повинен функціонувати, порушуючи основоположні правила держави і права громадян, тим паче він не може діяти всупереч з метою суспільства. А мета суспільства відповідає інтересам свободи, добробуту і безпеки громадянина, а не тільки багатій верстви. Держава щоденно повинна виконувати свою інформаційно-захисну місію, а також пояснювати права і обов’язки громадянина, дію законодавства та Конституції, адже громадяни досі мали недостатньо практичне життя у вільній державі.

Шосте – правила демократії повинні негайно змінюватися народом посередництвом її еліти з метою обрання і призначення у владу здібних, сумлінних особистостей і безумовного звільнення осіб, які не виправдали умови призначення. Без цієї умови тисячі жертв захисників держави марні, а життя та добробут громадян в небезпеці.

Микола КУЛЬЧИНСЬКИЙ,
голова Полтавського обласного
об'єднання ВУТ «Просвіта»

Срібнострунна мова бандури Григорія Китастого

Цю передмову я написав до нашого чергового видання із серії «Просвітницька бібліотека» «Григорій Китастий. Автобіографія. Спогади. Статті», яке ми присвятили 115-річчю з дня народження видатного сина України. Макет зробили ще наприкінці минулого року й очікували на фінансування від департаменту інформаційної політики Полтавської ОДА у рамках Програми соціально значущих видань. Однак через війну уряд видав постанову, відповідно до якої Програма не фінансується. Це зрозуміло, хоча, чесно кажучи, книговидавничий фронт, культурний, який діяти української культури тримають з часу Переяславської Угоди. Тож мені складно погодитися з позицією уряду, та й зрештою кошти порівняно невеликі.

І все-таки в полтавській «Просвіті» з допомогою наших жертвованих друзів – родини Боднарчуків із США та невідомого жертводавця до 350-річчя з дня народження Пилипа Орлика вдалося здійснити видання «Гетьман України Пилип Орлик». Сподіваємося, що видамо і Григорія Китастого. А до того, як ми це зробимо, нехай моя передмова до майбутнього видання буде камінчиком у фундамент нашої культурної пам'яті. Справжній всеохопний пам'ятник Китастому в душах українців ще попереду, після перемоги.

Взятися за видання, присвячене видатному кобзареві, композитору, диригенту і творцю Капели бандуристів ім. Тараса Шевченка Григорію Китастому, мене надихнув дарчий напис на виданні Української Вільної Академії Наук у США «Збірник на пошану Григорія Китастого у 70-річчя з дня народження». Цей збірник виданий у 1980 році коштом Фондації ім. Івана Багряного. Два

примірники цього видання пришло нам у «Просвіту» Товариство української мови у США, очолюване Вірою Боднарчук, нашою давньою приятелькою, ще у 1991 році. На одному примірнику, на зворотній стороні першої сторінки обкладинки, стоїть власноруч написане прізвище власниці книги Олександри Дяченко-Кочман, відомої у США мисткині, а на другому – лише підпис, але з побажанням дарувальниці: «Полтавці, шануйте Китастого».

Не раз брав я до рук той чи інший примірник надісланої книги, а до вдумливого прочитання її не доходило. Та ось місяців два-три тому знову відкрив це нью-йоркське видання і, довго вдивляючись у розумне й вишукано-інтелігентне обличчя Григорія Китастого, раптом відчув непереможне бажання прочитати написане. Засів і прочитав до краплини. Який же світ відкрився мені в його «Автобіографії»! Все у ньому оповіте пісню, красою, родиною любов'ю. Незаможний селянин, батько Китастого Трохим, не знаючи нотної грамоти, співає надскладні сольні партії концертів Веделя, Бортнянського, а щовечора з усіх кутків Кобиляк лунають парубочі й дівочі співи. Мати – довершено, як писанкарка писачком, виводить в душах українців ще попереду, після перемоги.

Є у Михайла Коцюбинського прекрасне оповідання «Як ми іздили до Криниці», у ньому такі рядки: «По чорній землі скрізь розцвітають, як маки, вогняні квітки. (Йдеться про ярмаркові багаття, що їх порозкладали прибулі задалегідь на ярмарок до Криниці, селяни. – М. К.). Скоро уся долина і гори блищать вогнями, і разом з димом з землі здійснюється вгору і пісня. Не правда

ж, є наче щось спільне між вогнями і співом? Як окремі вогні змішали свій дим, так і окремі хори, як племінні, сильні й яскраві, зіллялися у нестримну хвилю, в мозаїку звуків. Є в цьому якась дика принадність. Щось воно будить. Я сам хочу співати, своє щось, окреме, аби співати. Розкласти священний вогонь і видобути з грудей дрімаючий предківський голос». Так, у наших піснях звучать тисячолітні голоси наших предків. У тих голосах поєдналися народний, з праглубин, спів пісень ліричних, козацьких, чумацьких, обрядових, жартівливих, дум та балад – із співом духовним, співом Божественної Літургії, колядок, псалмів, щоб створити світ краси та гармонії нашої української Атлантиди.

У такому світі виростав Григорій Китастий, у такому світі народжувалися Лисенко, Леонтович, Стеценко, Ревуцький, Лятошинський. І хоч більшовицькі зайти, здавалось, навік зруйнували наш український світ, та чи можна перемогти Дух? Він знову і знову відроджувався і знову народжує тих, яким хочеться співати щось своє, окреме.

Є в «Автобіографії» сповнені невимовного болю рядки про Голодомор і про виступ Зразкової капели бандуристів перед організатором геноциду українців, катом Сталіном та його опричників. Розстрілявши наших непокірних кобзарів, кату захотілося подивитися на вже упокорених і послухати пісень їхніх, щоб потішити себе, переможця. Зовсім як у 137 псалмі: «Заспівайте-но нам із Сіонських пісень», – наказують ради втіхи своєї вавилонські загарбники переможеним ізраїльцям. Григорій Китастий пише, що під час їхнього виступу Сталін постійно з кимось розмовляв. Думаю, що так він пока-

зував свою зневагу до кобзарського мистецтва, а запросили капелу виключно для приниження її і всієї України, у якій пошана до кобзарів прищеплювалася з дитинства. Мовляв, пам'ятайте, що і з вами може бути те саме, що й з мандрівними кобзарями. Насправді капеляни, хоч і змушені були співати перед катом, але були далеко не впокорені. Згодом не одного учасника капели було репресовано, як і її керівників.

Для нас, полтавців, особливо дорогої рядки про Полтавський музичний технікум, у якому вчився Григорій Китастий, про Дмитра Балацького, Володимира Кабачка, хор Свято-Успенського Собору, з якого виріс Козловський...

Створення Капели бандуристів імені Т. Шевченка в роки німецької окупації – неоціненна заслуга Китастого перед українським народом. Своїми гастролями по містах і селах України капела допомагала людям жити у поневоленій ще одним катом України, породжувала гнів та рішучість протистояти німецьким окупантам. Переповнені зали по містах і селах України, гучні демонстраційні овації лякають окупантів, які, як вогню, бояться українського державного відродження, і вони вивозять увесь склад капели до Німеччини. Привозять капелу в Гамбург і тримають у таборі для оstarбайтерів в холоді, голоді, тяжкій праці. Капеляни хворіють, занепадають фізично, але не духом. Нарешті після постійних звернень Китастого та капелян до німецьких властей їм дозволяють концертну діяльність у концтаборах, спочатку тільки перед українцями, а потім і перед усіма іншими полоненими робітниками, везеними окупантами з усієї Європи. Тисячі українських бранців почув-

ли рідну пісню, а з нею відчули і непереможний дух рідної землі. Спогади свідків виступів капели по таборах оstarбайтерів хвилюють неймовірно.

Величезною організаційною працею Григорія Китастого капела збереглася на еміграції у США, куди капеляни прибули з таборів для переміщених осіб у Німеччині, створених під егідою ООН. Виступи капели на еміграції у найбільших залах Америки, Канади, Європи завжди мали шалений успіх. Своїм кобзарським мистецтвом вони розповідали світові про великий поневолений, але нескорений народ. Концертна діяльність Капели бандуристів імені Тараса Шевченка з часу її заснування і до наших днів є золотим фондом української культури. Побувала Капела і в Полтаві, 1990 року, і я пам'ятаю, як шаленіла зала після кожної пісні, а ми – члени Товариства української мови та Руху, незважаючи на пильних міліціонерів, таки пронесли до зали театру наші українські прапори і розгорнули їх на балконі під аплодисменти слухачів і капелян.

«Ми зрозуміли самі для себе, що срібнострунна мова бандури – це мова нашого народу. Нею можна найглибше передати «Заповіт Шевченка», розповісти про Гонта, Залізняка, Перебийноса, які саме тут ішли на герць і боронили свій народ, свою землю від навали ворожої», – говорить Григорій Китастий. Так само і він своєю пісню обороняв наш народ і нашу землю від духовного спустошення. Стояв на сторожі нашого нескореного духу. Схилившись у шани перед цією великою постаттю всі, а не тільки полтавці, до яких звертається з далекої Америки земляк Китастого. Наше видання є відповіддю Вам, далека посестро.

Микола Кульчинський: Музей боротьби за Незалежність має стати могутнім просвітницьким закладом

Очільник Полтавського обласного об'єднання товариства «Просвіта», депутат обласної ради, голова комісії обласної ради з питань регламенту, депутатської діяльності, цифрового розвитку, інформаційної сфери, зв'язків з громадськістю та дотримання прав учасників АТО Микола Кульчинський у соціальній мережі фейсбук висловив позицію щодо потреби створення Музею боротьби за незалежність у ХХ–ХХІ ст.

Як відомо, голова Полтавської обласної ради Олександр Біленький публічно запропонував створити у Полтаві обласний музей радянської окупації, розмістити його на території поля Полтавської битви. З цієї метою Біленький створив робочу групу, яка має стати майданчиком для обговорення ідей. Згідно з розпорядженням голови облради до цієї робочої групи увійшли Микола Кульчинський, інші депутати обласної ради, професори полтавських вишів-істориків – фахівці з ХХ століття, музейники, держслужбовці, посадові особи органів місцевого самоврядування, регіональний представник Українського інституту національної пам'яті в Полтавській області Олег Пустовгар.

«Музей радянської окупації – це робоча назва. Вона для дискусії, оскільки в назві значним чином закладається й концепція. Ідея варта втілення у життя. Вона на часі. Війна вивітрила з голів сотень тисяч людей а, може, й мільйонів окупаційні російські стереотипи та міфи, у яких тісно переплелися самодержавні ім-

перські та більшовицькі нарративи про єдиний народ, третій Рим, Радянський Союз, «дружбу народів», спільну боротьбу українського пролетаріату разом з російським за перемогу комунізму, без якої, як писав Ленін, самостійна Україна неможлива тощо. Музей може стати могутнім просвітницьким закладом, що формуватиме цілісний, без колоніальних деформацій, погляд громадян на нашу боротьбу за Незалежність, отже й сприятиме будівництву фундаменту для єдності української нації», – висловився Кульчинський.

«Тисячі і тисячі синів землі Полтавської полягли у боротьбі з російськими комуністичними загарбниками в Армії УНР та повстанських заганах. Це було неймовірно жертвне покоління молоді, лицарів України, що сформувалося під впливом Шевченка та не менш жертвової праці української інтелігенції різних станів упродовж ХІХ – початку ХХ століть. Достоту, як і нині наші воїни – Герої, для яких Україна стала рідною матір'ю в силу як відновленої державності, так і під впливом праці

багатьох українських громадських організацій та політичних партій, у першу чергу Просвіти та Руху, відновлених історичних церков, Союзу Українок, творчої інтелігенції і, безумовно, двох Майданів», – акцентував лідер просвітян Полтавщини.

Пан Микола підтримав ініціативу Полтавського офісу Українського інституту національної пам'яті і запропонував назвати майбутню інституцію Музеєм визвольної боротьби українців у ХХ–ХХІ століттях.

«Якраз така назва і відображає в усій повноті наш героїчний і страдницький шлях до власної державності та відкриває можливість широкої співпраці з українською політичною еміграцією на предмет перенесення експонатів визвольної боротьби на рідну землю. Має бути належно пошанована пам'ять полтавців, полеглих за волю України і у роки української революції та двох російсько-українських воєн 1918–1921 років, і в роки Другої світової війни в боротьбі з німецьким нацизмом у різних арміях світу та УПА. Гідне місце у музеї має бути відве-

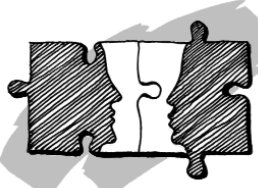

дене висвітленню життя та діяльності великого сина України Симона Петлюри та боротьбі українських дисидентів 50-80-х років. І, безумовно ж, героєм сучасної боротьби з російськими катами», – пояснив своє бачення голова Полтавського обласного об'єднання товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка Микола Кульчинський. Він усвідомлює, що «до фінансування такого проєкту дійде після нашої перемоги над москвитами-рашистами, але ніщо зараз не заважає прийняти відповідні рішення».

Микола Кульчинський і Олег Пустовгар на засіданні згаданої комісії висловилися також за перенесення всіх пам'ятників московської перемоги у Полтавській битві 1709 року на поле Полтавської битви поруч із московським редутом. «Я б туди переніс і коло-

ну московської слави, а нашого горя і рабства. Всю, як є, разом з орлом, як символу третього Риму – Москви, а найкраще було б її переплавити. Та хай собі стоїть в редуті як символ ганьби поневолювачів, але нашого переможного духу над кривавою імперією. Та й туристів приваблюватиме й наочно демонструватиме, як жорстокість, захланність московська рано чи пізно опиняється на задвірках історії», – підсумував голова комісії обласної ради питання регламенту, депутатської діяльності, цифрового розвитку, інформаційної сфери, зв'язків з громадськістю та дотримання прав учасників АТО Микола Кульчинський.

Полтавський офіс УІНП
Фото прес-служби
Полтавської обласної ради

Василь ЛИЗАНЧУК, доктор філологічних наук, заслужений професор Львівського національного університету імені Івана Франка

Під час нинішньої широкомасштабної агресії Російської Федерації проти України загострилися дискусії про сутність поняття “свобода”: мовиться про свободу думки, свободу слова, свободу віросповідання, свободу громадської і політичної діяльності, врешті-решт про вашу і мою свободу. Тим паче, тепер, коли йдеться про відверто глумливий, цинічний генцид, етноцид, лінгвоцид українців моксельцями=росіянами.

Але спочатку схарактеризуємо теперішню 28-ту російсько-українську війну, яка уже триває 8 років і 5 місяців. Зловісне нищення русичів=руських=українців почалося ще у 1169 р., коли суздальці Андрія Боголюбського вщент зруйнували слов'янський золотoverхий Київ, украли Вишгородську Богоматір. Тобто українці 853 роки захищають свою свободу від північного завойовника-колонізатора.

Тому маємо усвідомити, що нинішня російсько-українська війна – це війна ідентичностей, війна цивілізацій, це – терористична війна московських мутантів з усіма верствами українського народу – від немовлят до людей статечного віку; це – національно-визвольна боротьба українського народу з одвічними ворогами за своє буття на Богом даній українській землі, це – війна за територіально і духовно соборну українську Україну, це – війна за самостійну, незалежну, правову, соціальну, демократичну Українську Державу, це – війна за особисту, родинну, суспільну, державну Свободу.

Який зміст ми вкладаємо у поняття “свобода”, “свобода думки”, “свобода слова”, “свобода діяльності”, про які мовиться у статті 34 Конституції України?

Свобода служить своєрідним політичним киснем засобів масової інформації, без якого вони не можуть продуктивно функціонувати й належним чином виконувати свої суспільні, національно-виховні, морально-духовні функції.

У демократичних країнах світу засоби масової інформації пройняті життєдайним духом, тобто вони державотворчі, патріотичні, об'єднують суспільство на мовно-культурних, національних засадах. І лише в цих рамках преса, телебачення, радіомовлення, соціальні мережі плюралістичні, вільнодумні, незалежні. Саме на такому національно одухотвореному принципі розв'язується проблема свободи й відпо-

Якою має бути ваша і моя свобода?!

відальності, яку філософи довго уявляли як антиномію, тобто як суперечність між двома твердженнями: або все підпорядковане життєвій, політичній необхідності – тоді не може бути свободи; або ж є свобода, яка заперечує моральну необхідність, і перетворюється у вседозволеність. Філософ Бенедикт Спіноза визначив свободу як усвідомлену необхідність. Саме в цьому полягає діалектичний зв'язок між свободою і необхідністю. Отже, ваша свобода не повинна обмежувати мою свободу; моя свобода діяльності не повинна заважати, перешкоджати, обмежувати свободу вашим добродесним вчинкам.

У нинішніх умовах широкомасштабної війни Російської Федерації проти України, потужною складовою якої є інформаційно-психологічна агресія, і журналісти, і політики, і пересічні громадяни мають глибоко зрозуміти, що свобода слова як усвідомлена необхідність і відповідальність за свободу діяльності особливо взаємозв'язані, мають потужний вплив на суспільно-політичні процеси.

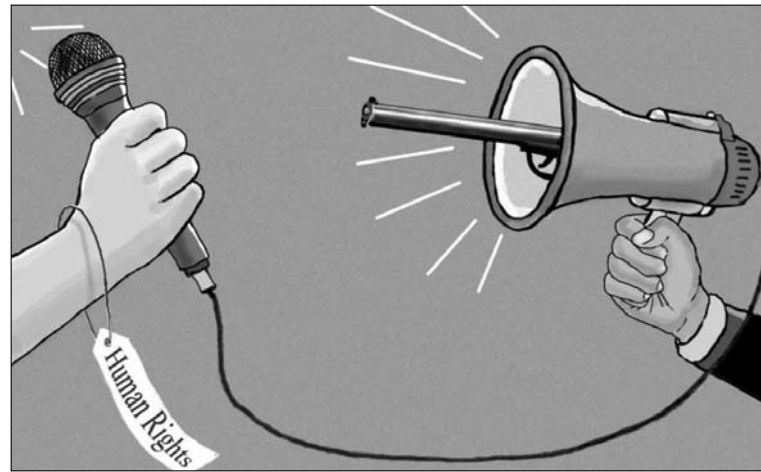
Наголошуємо: якщо журналістові, політикові бракує належного розуміння сутності свободи як усвідомленої національної необхідності творити добро та відповідальності під час організаційно-творчої діяльності, то їхня інформація у вузькому і широкому значенні цього слова не сприяє формуванню і утвердженню у свідомості громадян, читачів, глядачів, слухачів національно-патріотичних почуттів і державницьких переконань. Якщо у журналістських матеріалах, виступах політиків відсутні повновартісні, духовно-культурні, національно-демократичні функції, принципи, то такі журналісти, політики перекручують історичну правду, маніпулюють сучасною дійсністю. Вони фейковими інформаційними наративами втручаються у підсвідомість українців, психологічно вичавлюють з них морально-національні, духовно-національні, національно-гуманістичні почуття, а натомість формують в українців російську імперську ідентичність, перетворюють українців у безнаціональну біологічну масу.

Таким був зміст програм телеканалів NewsOne, “112 Україна”, ZIK, які були заблоковані 2 лютого 2021 р. Тоді неймовірний рейвах зчинили партії “Опозиційної платформи – За життя” та їхні поплічники зі “Слуг народу”, різні шарійці, пальчевські, запліснявілі комуністи та соціалісти, мовляв, заборонено свободу слова. Вони жодного разу не покликалися на статтю 34 Конституції України, де, крім прав, на свободу слова зазначено, що “здійснення цих прав може бути обмежене в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей...”.

Пропаганду “руського міра” здійснювали телеканали “НАШ” нардепа Мураєва, “Інтер” та інші інформаційні ресурси. Нагадуємо, що кілька років тому на “Інтері” Анастасія Даугуле разом з Андрі-

єм Доманським у передачі “Победа на всех одна” вихваляла “великим, могучим руським язиком” сталінський комуністичний режим, бо, мовляв, лише він здатний був мобілізувати російський народ і перемагти нацистів і фашистів. Ні А. Даугуле, ні А. Доманський і словом не згадували, що у Другій світовій війні загинув кожний п'ятий українець. Нині Анастасія Даугуле хизується в марафоні “Єдині новини”.

У листопаді 2020 р. у статті “Захистімо українські національні цінності” (газета “Слово Просвіти”) я писав, що ведучі телеканалу “ZIK” Анастасія Дайнод і Ростислав Сухачов схвалюють тезу про так звану “природну російсько-українську двомовність”, вважають засилля російської мови в Україні надзвичайно великим історичним, гуманістичним здобутком. Вони вимагали надати російській мові в Україні статус офіційної = державної. Це, мов-

ляв, порятує “русскоязычное население” від переслідування націоналістами. Питання функціонування української мови в Україні не було важливим для Наталії Мосейчук з телеканалу “1+1”. Вона безапеляційно заявила, що “мову на хліб не намажеш”. А 20 квітня 2022 р. в інтерв'ю з Марією Єфросіною (чомусь вона вважає, що її треба називати Машею) Наталія Мосейчук обізвала “українськими гнидами” тих людей, які наполягають, щоби в усіх навчальних закладах України викладання було українською мовою, щоби державна мова функціонувала в усіх клітинах суспільного організму. Прикро, але й нині телевізійний канал “ДОМ” замість того, щоби сприяти розвитку, утвердженню української мови і культури займається московською асиміляцією українців, бо журналісти з благословення Офісу Президента транслюють російськомовні передачі. Анастасія Дайнод, Анастасія Даугуле, Тетяна Терехова, Ростислав Сухачов, Андрій Доманський, Анна Степанець та деякі інші журналісти на кшталт Піховська, Влащенко, Голованова, Полуєва, Мартиросяна отруювали свідомість українців маніпулятивною пропагандою, рвійно захищати свою свободу слова, тобто свободу паплюження всього українського.

Водночас працівники телевізійних каналів “Еспресо”, “5-й” і “Прямий”, спираючись на свободу слова як відповідальну, усвідомлену необхідність, з українськоцентричних позицій всебічно аналізували причини і жакливі

наслідки агресивного російсько-нацистсько-рашистського ідіотизму, ґрунтовно розповідали про гуманітарну катастрофу в Україні, прославляли національну велич героїзму українських захисників і захисниць Свободи, Волі, Незалежності не тільки України, а й всієї Європи від російських мутантів.

Однак серед телевізійних каналів, які транслюють “Єдині новини” у всеукраїнському інформаційному марафоні, тепер немає “5-го”, “Еспресо” і “Прямого”, на яких працюють авторитетні професіонали, українські патріоти, сумлінні аналітики.

У голові пульсують запитання: “Чому Концерн радіомовлення, радіозв'язку і телебачення 4 квітня вимкнув мовлення “Еспресо”, “5-го каналу” і “Прямого” в цифровій мережі Т2? Може, очільникам Концерну не до шмиги, що працівники цих телеканалів фаховими, розсудливи-

Березовець, Антін Борковський, Сергій Висоцький, Мирослав Гай, Микола Голомша, Лариса Губіна, Ярослав Железняк, Василь Зима, Валерій Калниш, Ярослав Кендзьор, Іванна Климпуш-Цинцадзе, Микола Княжицький, Роман Костенко, Руслан Кошулинський, Олена Курбанова, Ігор Лапін, Юрій Луценко, Антін Мухарський, Володимир Омелян, Андрій Осадчук, Петро Порошенко, Віталій Портников, Кіра Рудик, Олег Саакян, Оксана Савчук, Олег Синютка, Віктор Уколов, Ірина Фаріон, Софія Федина, Наталка Фіщич, Михайло Цимбалюк, Валерій Чалий, Христина Чернега, Тетяна Чорновол, Юрій Шербак, Арсеній Яценюк. Прошу не ображатися багатьох інших достойників, яких я не назвав. Вони у своїй діяльності спираються на свободу слова з позицій україноцентризму, захист українських інтересів з глибинної сутності націоналізму, а не шовінізму, нацизму, фашизму, путінського рашизму.

Тому ще й ще потрібно наголосувати: якщо свобода слова державного діяча, політика, свобода функціонування ЗМІ спрямована на нехтування українських національних інтересів, національних цінностей, національно-духовної безпеки, то кому така свобода слова політиків, депутатів, засобів масової інформації служить? Безперечно, явним і прихованим ворогам – російським агресорам, промосковській п'ятій колоні в Україні. Згадаймо слова Івана Франка, який у збірці “Мій ізмарagd” писав:

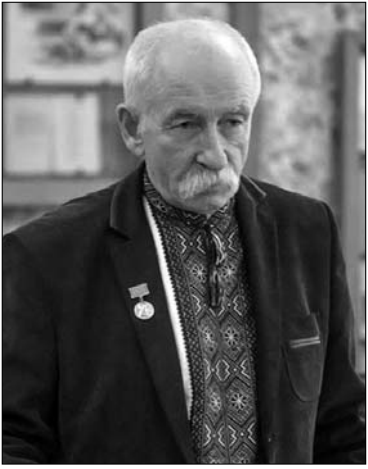
*Не може при добрі той жити,
Хто хоче злу й добру служити.
Бо хтївши догодити обом,
Він швидко стане зля рабом.*

Якраз нерозуміння багатьма очільниками різних рангів сутності свободи слова як життєдайної необхідності сприяти національно-громадянському розвитку соборної Української Держави у роки відновленої Незалежності, упродовж 30-ти років в Україні розгубувала свободу російської антиукраїнської маніпулятивної пропаганди, паплюження, ігнорування національних цінностей – української мови, культури, звичаїв, традицій, правдивої історії, що призвело до породження сепаратистів, колаборантів, які нині вилазять із своїх нір на окупованих московськими рашистами українських територіях і зраджують Україну, продають національно свідомі українців московським рашистам.

Отже, є над чим задуматися, є над чим працювати нам в Україні щодо поглиблення розуміння нинішньої місії ЗМІ, діяльності кожного політика в контексті функціонування свободи слова як усвідомленої необхідності, відповідальності за долю людини, родини, громади, суспільства, духовно соборної національної Української Держави. Тобто ваша і моя свобода діяльності має бути спрямована в одне національне добродесне русло, для досягнення однієї життєдайної стратегічної мети – Перемаги над московськими агресорами, розвитку і утвердження вільної, демократичної, правової, соціальної, духовно соборної української України.

Про сучасну лірику під обстрілами

Юрій КОВАЛІВ

Музи не мовчать

*Після прильоту музи кричать під завалами, а їх не чути, бо тут немає місця поезії (так кажуть).
Останні фото на камері — не метафори.
Повідомлення бездомно мовчать кризь голос, бо як долетіти кризь прірву, вирву, без голосу, без пам'яті, без зв'язку...
Поезія є.
Інна Гончар*

Одна з аксіом Цицерона “Inter arma silent Musae” (лат.: серед брякоту зброї музи мовчать) неодноразово спростовувалась українською лірикою легіонерів УСС, повстанців під час Другої світової війни, нині — під час нового витка російсько-української війни. Чимало поетів зі зброєю в руках захищають людську й національну гідність, чимало з них пережило пекло московської окупації. Їх активізація засвідчена багатьма акціями на кшталт проєктів “Поезія вільних”, антологій “Поезія без укриття”, мілітарної української поезії, “In principio erat Verbum” тощо. Серед них в Інституті літератури ім. Тараса Шевченка НАН України відбувся літературно-мистецький форум “Музи не мовчать” (20—25 червня 2022 р.), а в його складі — вечір поезії (24 червня). Вірші десяти авторів стали піснями: “Штаб” І. Астапенка (музика В. Купрієнка), “Ти біжиш” (музика Василя-Живослава Лютюго) Д. Луняка, “Звідки я...” Юлії Бережко-Камінської (музика В. Морозова). Академік Р. Радишевський сам пише пісні.

Сучасна лірика як найбільш жанрово-родове утворення миття відгукується на динаміку життя в його трагічних зламах. Вона істотно змінилася після 24 лютого, що зафіксували у своїх віршах Олена Герасим'юк (“Я ще не торкнулась паперу, а ти...”), Юлія Гупалюк (“до війни я могла гуляти Києвом вночі і читати вірші разом із друзями”), Світлана Дідух-Романенко (“Іноді я забуваю дні народження друзів і родичів...”), Інна Ковальчук (“заполоч нині доволі груба...”) та ін. То був рубіж, переступивши який, українці стали іншими. Лишивши постколоніальні комплекси, живлячись джерелами пробудженої етногенетичної пам'яті, вони в російсько-українській війні, котра набула жорсткіших характеристик порівняно з попереднім періодом 2014—2022 рр., мотивовано протистоять розпаношеному московському рашизму, перейнятому наміром ліквідувати Україну, її велику культурну й етноментальну інфраструктуру, знищити людське життя, цілий світ. Лірика б'є у

До редакції. Щоразу у фейсбуці з'являються поезії фронтовиків, тих, хто пережив/переживає окупацію, біженців, сучасників російсько-української війни. Біль, страждання, особисто пережиті трагедії та будні. (Формульну риторичку й римовану публіцистику до уваги не беру). Потужний ліричний щоденник. А якщо ці вірші систематизувати, надрукувати (з дозволу авторів), бо матеріал може розпоршитися, а головне — зробити відповідний аналіз.

Від редакції. Ми будемо друкувати розвідку Юрія Івановича Коваліва, доктора філологічних наук, лауреата Шевченківської премії, на шпальтах “Слова Просвіти”, як і вірші українських поетів, з номера в номер.

тривожні дзвони, сприймається неспростовним документом героїчного чину, народного болю, засудженням садизму московських завойовників, котрі “люблять убитих, / Жити не вмючі без війни” (І. Павлюк), тому “споконвічна жорстока гра” (Наталка Фурса) зазнає істотних корективів.

Резистансний спротив матеріалізується через енергію вистраданого Слова у волю повноцінної української онтології. Воно найчастіше буває закличним, формульно риторичним, однак видається важливішим тоді, коли осмислює трагедію на межі життя і смерті, в імперативах “бути” тут-і-тепер, тут-і-завжди всупереч танатосним інтенціям. І немає значення, в якій віршовій формі його влито — у грановані катрени чи в розкуті верлібри. Важливо, що в ньому сконцентрована шорстка конкретика воєнної дійсності, переконливіша не в закличках, а в предметній фактурі, як боролянська кухонна шафка, котра дивом збереглася серед руїн після немилосердних обстрілів, символізуючи Україну: “Я ти, країно-шафко, / над прірвою? Онімліла” (Тетяна Маленька).

Довкілля постає таким, яким воно є, тропайчна багатозначність, не втрачаючи конотативних властивостей, збагачується предметними реаліями, в яких усталені образи набувають особливої значущості, коли людська кров, здавен римована з “любов'ю”, закодована в займеннику з великої літери “Вона”, “витає / із швидкістю Леги”, аби “пролита за рідну землю”, зробити її “іще святішою” (А. Кичинський). Тому виправдана ідеалізація воїнів, трактованих “янгалами міст”, котрі в предметній фактурі військових буднів “будують свої бліндажі / впрілі й задимлені, берці в землі та піску / святять у храмах лопати, рушниці й ножі”, коли переходять у вічність (Ганна Клименко-Синьок). Мало чим відрізняючись від них, Ісус Христос не може стояти осторонь від українського збройного резистансу. Воскреснувши, він, маючи неабиякий добробатський досвід, “звуває берці, / воду бере, у фляжку. / Іконка Марії за смертником. / Боєкомплект, “ерпеес” і підсумок... / Шариться по кишнях і прикидає — / годний чи ні на рожки від гранат. / Бороду заспокоює-гладить і відмовляється / від налокітників, броніка панцирного — / без нього бігає з чотирадцятого”. Виразно промальований портрет Сина Божого у виконанні Ірини Зелененької зображає характерний психотип українського воїна, який поєднує в собі земні і небесні риси.

Кожна промовиста деталь воєнної дійсності (Інна Ковальчук: “Уросли протитанкові їжаки / у кульбабовий килим”), унаочнюючи сувору правду в місткій метафорі (Наталка Фурса: “В рукавичку дитячу сховався світ, / і на неї полове крилате пекло”), переконує більше, ніж віршові декларації. Замальовка з перевернутим рожевим дитячим візком, в якому крутиться оте ліве задне колесо / що завжди потрапляло в якісь

ямки на тротуарі / воно крутиться і ніяк не може зупинитися” (Марія Микицей), шокує “кінематографічним” натяком на трагедію вигнання, сприймається уособленням тотального горя. Конкретика воєнних монохромних краєвидів в інтерпретації В. Клічака, прорисована шорсткою предметністю металобрухту з вороняччям, “подертих кулями беріз”, втечею орків, які “заміновані лишають / В полях машини. // Так. Аби”, вражає ніби індивідуальним пуантом, в якому розкрита підступна психіка рашиста.

Що далі затягується війна, то помітніше люди привичаються до її буднів з патрулями й поминаннями загиблих, трагедії стають типовими, тому делікатний ліричний герой В. Клічака слушно не крає душу свого друга про втрату дружини й розтрошений будинок: “Куди тепер йому? / В якій світі? / І більше не питаю. Бо навіщо. / Дай Боже йому сили далі йти...”. Всі жертви війни єднає зрозуміле без слів спільне лихо, яке переживає лірична героїня Наталі Дзюбенко-Мейс під час поховання загиблого воїна, над яким “закам'яніла мати на обоччій” свіжої могили, під мелодію пісні “Пливе кача”. Танатосна безодня, переконана поетка, не може поглинути життя, яке виборює хвора дівчинка в бомбосховищі “під обстрілами хижих батарей”, прагне будь-що закінчити малюнок, хай потім його вихопить вітер, лишивши “згорьовану” дитину із затиснутим в руці чорним олівцем. Такі неореалістичні поезії переконливі психологічною достовірністю в будь-яких конкретних замальовках, надто при зображенні дітей. Найбільш незахищені, часто лишаючись віч-на-віч з чорним лихом, вони знаходять повноту життя, “пишуть на дощці вправи, / приклади і задачі. / Бігають на перерві, / Б'ються, але ніколи / не плачуть”, навіть ще не усвідомлюють себе “обкраденими”, лише вночі “просять тихенько Бога, / хай би хоча б на трішки / просто приснився // тато”, якого вони вже ніколи не побачать (Ніна Гнатюк). Тому важливе безпосереднє дитяче сприйняття цієї катастрофи, проінтерпретоване у вірші “мамо не йдімо ізнов до підвалу...” наймолодшої поетки форуму, другокурсниці Київського національного університету ім. Тараса Шевченка Дарії Гавій, яка з погляду дівчинки й братика Михасика не визнає дисконформного, неприродного укриття: “обіцяю сидіти наче мишка / мамо лишімося спати вдома”.

Ніхто не може вийти за межі всеохопної війни (Дарина Гладун: “кутаємося у покривало війни / сидимо на воєнній дітці / на сіданок у нас війна / війна на обід на вечерю / війна летиться нам із очей”), тому Ніна Ковальчук гірко іронізує: “війна і все тут! / такі тепер часи, що воєн розвелось...”. Виживання в її лиховісному бомбосховищі під прицілом смерті перетворюється на випробування, на актуалізацію волю до життя — попри все: “Ковдра зморшками сходить, як тридцятирічна вдова, / Замість пір'я з подушок густа проростає трава. /

Проростаєш і ти у цей світ, ти повільно всташ, / Ти набой із серця виймаєш і знов подаєш” (Юлія Шевель).

Життєва конкретика зумовлює філософічні медитації. Вони в художній формі осмислюють пасіонарну онтологію невгнутаї української людини, якою вона стала після 24 лютого, відчувши в собі голос предків, усвідомлюючи священне право на самозахист, на свободу, на ліквідацію деструктивних сил московщини. Тому ліричний герой — переважно alter ego автора в критичних ситуаціях, коли руйнівні хвилі війни витискають життя в позасвіття, коли “молитва кров'ю писана на стінах” (Ліна Ланська), знаходить в собі стоїчну волю, тверде переконання, що “Виростить залізне покоління / зорана снарядами земля” (Лана Перлулайн). З'явився психотип, наділений рисами героїки чину, репрезентований й поетами — госпітальєркою Оленою Герасим'юк, воїнами Б. Гуменюком, І. Астапенком, Д. Лунякою, О. Хоменком, С. Пантюком, С. Татчиним, Д. Лазуткіним та ін., волонтерами Тетяною Череп-Пероганич, І. Павлюком, Д. Дроздовським та ін.

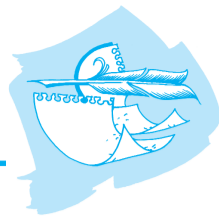
Мабуть, найповніше світовідчуття своїх сучасників сформулювала Олена Герасим'юк: “Я стою на сцені, / якої вже не існує, яка / вже не сцена — могила, / під нею / поховано заживо тисячі / чоловіків, жінок та їхніх дітей — / і мертвих, і живих, і навіть ненароджених”. Вона “пише невидимі вірші / для вбитих моїх читачів” на згадку Маріупольського драматичного театру, котре символізує травмовану Україну, дивиться з потойбіччя “оркестровими” на віцілий “безпечний” світ, спростовує уявлення, що поезія це — “розага”, “іграшка, якою можна гратись навіть тоді, / коли вона вже лежить у крові на площі / розбомблений посеред вокзалу”. Розщеплений часопростір не поглинуто деструктивним хаосом, тому що лишився його епіцентр, репрезентований поеткою, її незнищеним духом. Олена Герасим'юк виразноє мужню, шорстку тональність, властиву збірці “Тюремна пісня”.

Аналогічна тенденція спостерігається і в доробку І. Астапенка — фронтовика, безпосереднього учасника збройного спротиву московському окупанту. Його лірика, відходячи від яскравих імпресійних рефлексій попередніх творчих пошуків, набуває неореалістичних ознак суворо прописаного, графічного малюнка, епізації напружених сюжетних ліній, котрі завершуються пуантом, виразненням предметної фактури. Можливо, на такому віршуванні позначився досвід прозаїка. Неквапні медитації, властиві ідіостилю поета, завершуються несподіваним пуантом, вкладаються в стилістичні синтаксичні формулювання, близькі до телеграфного стилю, де речення, починаючись з малої літери (прийом, поширений і на власні імена), закінчуючись переважно крапкою, концентрують завершену думку в кожному висловленні. Така манера письма сприймається смислови-

ми квантами в загальній композиції тієї чи тієї поезії. Добре знає І. Астапенку фронтові психотипи лаконічно, в найістотніших рисах, без пафосного героїзму змальовані у вірші “Штаб”. Портрети сані, андрюші, івана постають кризь призму внутрішньої фокалізації ліричного героя, наділеного функцією наратора. Кожен із них лаконічно поданий в обставинах фронтових буднів, конкретизований в істотних, притаманних лише цьому, а не іншому персонажу характеристиках й пережитих життєвих драмах звичайних людей, змушених стати військовими. Серед них більшою симпатією оповідача наділений саня, який “ніколи не бачив моря, ніколи в житті, уявіть! / у києві був тільки раз”. Його образ виходить за межі фронтового локусу в простір майбутнього, коли в уяві оповідача п'ятеро живих героїв гуляють “мирним морським містечком. і спробуй нам хто завадь. / і саня уперше в житті своєму стрибає в солону глдь”. Композиційне обрамлення (пропасодосис) виразно сюжетну й логічну цілісність вірша. Такий прийом спостерігається і в інших творах І. Астапенка, як у медитації “Дерева краші за нас”, побудованій на парадоксі протиставлення різних форм життя — людського, схильного до нищення подібних собі, й природного, в якому “не буває воєн”. Його поезії сильні відсутністю формульних закликів й дидактичних акцентувань, вдумливими презентаціями суворой предметної персоналізації: “зеленими коридорами в країну їде весна. / їде в камуфляжній формі. з гвинтівкою на плечі. / пускає в ранкове небо птахів ворухкі ключі”.

Вдаючись до полеміки, І. Астапенко без виключних інтонацій ставить під сумнів гедоністичний вислів “істина в вині”, невідповідний фронтовим реаліям “істини у війні”, утвердженням через тавтологію тотальної, справжньої дійсності: “усе крім війни не існує усе війна. / навіть сама війна теж пішла на війну / смерть їй у спину кричить: “я тебе дожену””. Тут вже не до гри слів. Тут йдеться не так про мілітарну чи танатосну семантику, радше про неминуучий процес жорстоких випробувань через страждання і смерть, про полемічний дискурс без публіцистичного полиску, спрямований проти індивідуального ставлення до трагедії, коли “діти що стали янгалами не встигли стати людьми” тоді, коли навіть вищі сили не годні збагнути глибини тотального горя. В такому разі І. Астапенко вдається до латентного сарказму: “бог дістав із полицки “Україну в огні”. / трохи читав та й кинув. що йому той вогонь. / що йому Україна? справ є і так либонь. / що йому небо над нами? що під тим небом ми?”. І справа не інтертекстуальних алюзіях на кіноповість О. Довженка, які вказують на постійні людські катастрофи як жорстокої випробування на шляху до істини, якої ще ніхто не дійшов, на уроки, яких ніхто до ладу не засвоїв. Бог, очевидно, дає людям таку можливість, котру вони не можуть відразу усвідомити. Водночас І. Астапенко, не приховуючи претензій до Нього, першорядне значення надає визначальному для українця архетипу матері: “телефонуєш мамі а потім богу: / “я вже на полі бою”, / мама ковтає сльму й сльозу вечірню / бог знов мовчить — українську він ще не вивчив”.

Далі буде.

Антоніна ЦАРУК,
м. Кропивницький

Остання наша Січ

Я вірю тим, хто мовчки плуга пре,
а не селфістам з довгими промовами.
Я вірю болю, люті,
а не президентським фіглям:
“Все в нас під контролем”.
Я вірю мату із експресій свідків,
скупій сльозі бувалою бійця.
Я вірю тим, хто не вернеться звідти...
й не вірю смутку ситого лица.
Я вірю чергам біля військоматів
і кожній краплі донорської крові,
у стогін вірю молоді матері
й у зморшку першу, що лягла між брови.
Я вірю Духу нашого народу,
який спиняє танки голіроч.
У Перемогу вірю над забородами
й пророче Слово з Седнівської кручі.
А ще я вірю у Любові силу,
що множить спільну впевненість стократ.
Я вірю в Українські Збройні Сили
і в те, що орк — це юдин кривний брат.
02.03.2022

Йде сьомий день війни.
Повітряна тривога.
Стовпом стоять дими.
Зв'язку немає з Богом.
У плач терпкий сирен
й надричний гул артерій
в'ївсь вірусний рефрен
від кашлю артилерій.
Постмодернізм. Кіно
безумцеві на втіху:
ракети ллють вино,
вогонь зжирє стріху.
Тут на прицілі ти
і Київська Софія,
ген Січі золотий
й найбільша в світі Мрія.
Народження в метро.
І мертві, вбиті вдруге.
Запалений Дніпро
фіксує акт наруги.
Світ весь припав до шиб:
— Геройські інфузорії! —
вивчає підшви
новітньої історії.
Рахує капітал,
видатки і потреби.
Ракети б'ють в міста!
Закрийте, люди, небо!
Згоріло Щастя вцент.
Майдан горить Свободи.
Який вам доказ ще
потрібен для угоди?
...Весняний перший дощ,
спасибі за підмогу,
за мить в порталі прощ
й дзвінок до Перемоги.
02.03.2022

*Степанові Чобану, який загинув,
відволікаючи на себе ворога
над Кропивницьким*

Щоб небо цвіло високе
І щоб золотився лан,
Злітає увись, мов сокіл,
Звичайний собі Степан.

Він обраний, мабуть, Небом.
Безстрашних польотів фан,
Пригорне дітей до себе —
Й крилом захистить Степан.

Хіба йому більше треба
За щастя земного жбан?
Він візьме вогонь на себе,
Звичайний собі Степан.

Щоб небо цвіло високе
І місто не знало ран,
Злютує любов у спокій
І стане щитом Степан.

04.03.2022

Двір. Самотнє дівча.
Ранець з Барбі на спині.
Когось ніби стріча,
та нікого не спинить.

Знов сирени виття.
А дівчаточко ходить...
— Йди мерщій в укриття,
бо стріляють заброди!

— Я не можу піти... —
голос сів від застуди, —
налякали коти
мого друга Приблуду.

— Потім знайдем, повір!
— Ні! — змахнула сльозину. —
Якщо я кину двір,
він від бомби загине...

05.03.2022

Колись я склав довгий список бажань.
Складу — і на завтра забуду,
бо день обіцятиме сотні стрічань
веселого рідного люду.

Гуртом на толоку зйдемося тоді —
і стіни відродимо Хати.
Це буде, як скрутимо в'язи орді
і кинемо орків за грати.

І буде буяти весна запашна.
І мир — без умов перемовин.
Й піде за адресою на... сатана.
Цвіт сальв сповістить Перемогу.

А нині молюсь за єдине з бажань —
щоб вигребти з рідної Хати
до світлого Свята Великих Стрічань
цей сморід онуч супостата.
05.03.2022

Сьогодні я прийшла із Волновахи
крізь коридори пекла і прощань.
Уперше спала. Був зв'язок зі свахою.
— Живи! — сказала. — Вивели внуча.

На тім кінці, в далекому Сургуті,
відомо свасі, що зірвали міст
в Росію, що палає Маріуполь, —
Бандера винен, націоналіст.

Не хочу знову слухати істеріку
про “настамнет” і “рузкую весну”,
прокльони-нафтопроводи в Гамеріку,
яка, бач, сваху позбавляє сну.

Так, я в самому серці України.
Живуть бідніше тут, стрічають — рідно.
Несуть тепло у слові й одежині.
Й мені, небідній, ця любов потрібна!

Цей рубікон перейдено сьогодні.
Мені відкрилась істина сумна:
коли висидиш над справжньою безоднею,
не втрачай коріння, бо тоді — війна...
06.03.2022

Він знав: іде рахунок на хвилини.
Він мусив йти. Не можна зволікати,
бо на кону — божественне в людині,
бо краплі над світом виснуть карти.
Коли безвихідь мотузок шукає,
а мати — втішне слово немовляти,
збиткується над святошами кайн
і верещить, що укри винні клятї,
коли живі шукають допомоги
у байрактара й зверненні до Бога,
коли стають до лав захисників
Іванків, Северинів, Васильків
коші козацькі степових могил
і характерники, що поглядом могли
спинити тьму, їй туману наслати,
коли в Розп'ятого тать почина стріляти,

коли хлоп'я пошерхлими вустами
шепоче: “Мені страшно, мамо...” —
Він мусить йти. Не можна зволікати.
Бо збожеволіють і син, і мати.
Пов'язку накладе, перебинтує рани...
небесний янгол... сніг... Він — з нами...
06.03.2022

Німує хлопчик, вивезений з Києва.
Дитя німує...
Він бачив небо... небо перекинуте!
Сонце мінують!
Нестерпна туга ув очах —
і ні сльозини...
Колись віддасть він пензлю жах
і страх невинний.
Це буде згодом, як душа
ледь затепліє.
А нині творимо пташа:
— Лети у мрію! —
і обіймає дуб оцей —
набратись тверді.
Доросле проліска лице
у круговерті...
07.03.2022

Чимало друзів обізвалось нині —
долоні можна гріти телефоном!
Болить війна у гордій Україні
випускникам колишнім за кордоном.

Весняна злива милих пропозицій:
— Куплю квитки. Житло Вам забронюю.
Назвіть, будь ласка, хоч одну з позицій,
чому Ви там, де за життям полюють?

Ви ж не військова. Й тут робота — буде!
Українську знати — не злічить охочий!
...Мої колишні, в себе знані люди,
мені про безпеку щось торочать...

Ну як їм пояснить ментальні речі:
Свободу Степу не вкладеш в кишеню.
Карпати горді не візьмеш на плечі,
коли церкви й могили — як мішені...

Слова підтримки... Поцілую кожне!
І відкладу на мирний час гостину.
Коли всім миром нечисть переможемо,
всіх запрошу в оновлену Україну.

P. S.

Я тут, бо нема аргументів,
сильніших за волю і гнів.
Бувають колишні студенти.
Колишніх нема вчителів.

08.03.2022

Микола з Коломиї

Хтозна, який він викохував план
і виколисував донечку-мрію,
той, не відомий до вчора ще пан,
вуйко Микола із Коломиї.

Я не беруся напевно сказати:
хату купив би, авто, телевизор...
Горда у мене за вуйка сльоза:
кривні віддав — на тепловізори!

Знаю: мозоль, що життя захистив,
в'є мотузка біля вражої шії.
Щиро молюсь за фронти наші, тил
й вуйка Миколу із Коломиї.
09.03.2022

Господи, мені, грішній,
допоможи зрозуміти,
як Ти щодня сприймаєш цинічну
жорстокість світу?

Що відчуваєш, Боже, як ціліться
нелюд в лікарню?
У тих, хто іще не народжений?..
Кари нелюдам, кари!

Як тобі, Боже, чується здригання
дитятка в лоні?

Як воно шулиться, тулиться вглиб
серця, таке безборонне...
Як Ти витримуєш погляд первістка

породіллі
нажахано-усвідомлений
непрощеної неділі?

Як Ти, Господи, можеш у миті такі
мовчати?

Я, Боже, давно не можу...
Молю: покарай ката!

10.03.2022

Ця безпросвітна сліпота –
за Сарамаго...
недокраїни темнота
в брехливій магмі,
що довела здоровий глузд
до божевілья,
лайно і жовч – токсичний гудз,
трупне весілля...
безумний регіт сатани
з нори Алтаю,
судоми третьої війни...

Борг повертають.

Кується помсти жало-меч,
гнів землетрусів.
Земля убивцю не прийме,
скарає гнусом.
Знайде кремлівського мерця
Син Зелен-Клину
і волю викона Творця –
в гіенну скине.

11.03.2022

Своє ми сказали слово –
за нами не заржавіє:
заллемо тобі в горло
олово куль, росіє!
Тобі – захлинуться кров'ю
і власним брехні потопом.
Сталева Фортеця Азову
бліцкриг твій посипле попелом.
Тремти, мокшанське болото,
від гніву мого Немовляти!
Не знайдуть найглибші лоти
останки твої пихаті.

12.03.2022

В підручники з історії ввійде оця
світлина,
де погляд вольовий – душі ментальна
суть.
Коли загроза Третьої стоїть перед
дверима,
повінчані Майданом хрест світовий
несуть.

Прощальна мить без слів – скульптура
із граніту.
Який він молодий! Рамена знають
хрест.
Чекає серце фронт. Її ж турбота – діти.
В бабусинім селі до фронту – сотня
верст.

Пригорне, мов кришталю, і пальцями
тонкими
запам'ята лице, мов без гнізда пташа.
Він візьме на війну брів крила ластів'їні
і всесвіти мовчань, коли в сльозах душа.

Чутливий трем свічі єдне їх віднині.
Та шелест молитов, що проти вражих
куль.
Надійно захистить дитинечку України
Майданний омофор на вічному містку...
13–14.03.2022

Валентині Мастеровій

Вигулькують бруньки
із бомбосховищ-лігов.
Засліплюють сніги, знеболюючи зір.
Чи стрінемося цьогоріч, мій княжгород
Чернігове?
Чи сад понад Десною загомонить
до зір?

Він зимно так мовчав,
як воїн перед боем.
Збіговисько круків розгойдувало скло.
Невже він, любий, знав цинічний
розклад воен?
Невже осипав цвіт, щоб втримати село?

Він, знаю, захистить беззахисну хатину
з собакою й котом у гухканні пожеж.
І під його гіллям допише Валентина
стражденний свій роман про людяність
без меж.

Яка б не йшла орда, татар чи печенігів,
а сокорух до сонця незмінний,
як минуле.
Імпресія деснянська живитиме Чернігів.
І Феніксом із попелу скресатиме
Батурич.
18.03.2022

Крайня хата

Чорною зливою – хустка вдовина,
болею бандури – Мелодія Скорика.
Доле чорнобильська, ното полинна,
чом переслідуєш рід мій нескорений?

Скільки у серці щемливої ніжності –
стільки випроб на землі Раю Божого.
Переселенці, вигнанці і біженці,
волю згуртуємо – і переможемо!

Атомом мічені, Голодомором,
салом тавровані й хатою скраю,
ген Перемоги несемо і сором
ваш, хто історію вкрав, щоб покраять.

Задрісник вічний поріг мій картає –
Хати тієї, що з прадіда скраю.
Першою ворога завжди стрічає
Хата стожильна козацького краю.
28.03.2022

На перехресті цивілізацій
куємо долю планети в святій борні.
Ми, вільнолюбів, в жертвній праці
досвітні будимо вогні.
28.03.2022

Молитво, вистій! Будь моїм оплотом,
коли земля двигтять і рвуться оболочи,
бо вистоїть лиш Дух супроти лих
Пандори,
як жала тьми гадюк розверзли
крематорій.

Молитво, захисти правдивих воїв світла!
Будь янголів крильми!
Мечем жовто-блакитним!
Він має зір ясний і міць сталеву рук,
щоб не уникнув кар
триколір-басаврюк.

Молитво, не здригнись, коли ревуть
сирени!
Слова вростуть у вись, як бойові знамена,
з'єднають всі шляхи: земні й небесні –
хором
в жіночій ППО – молитві омофором.
17.04.2022

Вже маскувальну сітку блокпостів
посіли й прикривають бур'яниська,
звикаєм до залізних їжаків,
виття тривоги і небезпеки близько.
До сліз сухих. До печії у горлі
димів ядучих і палючих слів.
Звикаємо? Криваві вишні долі.
Гучать громи як увертюра злив.
І вибухають нерви під корою
лутовки, що на вітрі перехресть,
яка стоїть, аби прикрити собою,
яка ні слова – про одвічний хрест.
Одне-однісіньке у Всесвіті пташа
до неї горнеться, коли німа душа...
02.08.2022

“Ми загинемо, але те, за що ми боремося, не загине ніколи”

До 95-ліття від дня народження Євгена Іваничука

Ольга РУДАНЕЦЬ,
голова конгресу української інтелігенції
Коломийщини, заслужена працівниця
культури України

10 серпня Євгенові Іваничукові виповнилося б 95. Але, на жаль, Господь відміряв йому значно менше, бо вже майже 20 років, як йому не судилося топтати земного ясту і він був покликаний до Вічності, щоб скарби душі своєї принести в дар Небесам.

Його земна дорога зупинила свій біг на 76-му році життя. Але то тільки земна. Бо, ставши на тій фатальній межі, він проникливим поглядом ще раз проревізував свій земний шлях, усміхнувся своєю широю і доброю усмішкою і без остраху отримав перепустку до Вічності. Він ніколи не поскаржився на долю, яка важкими випробуваннями загартувала і тіло, і душу.

Євген Іваничук (син Івана) народився 10 серпня 1927 року в селі Трачі Косівського району Івано-Франківської області.

Навчався в школах рідного села, м. Коломиї, Коломийській гімназії (1941–1944). “Загинемо або здобудемо Україну!” – сказав батькові і пішов з дому навесні 1944 року. Йому тоді було тільки сімнадцять. Через вступ до УПА залишив навчання в Чернівецькому вчительському інституті. УПА була для нього дорогою утвердження романтичних, юнацьких і водночас дорослих ідей та мрій.

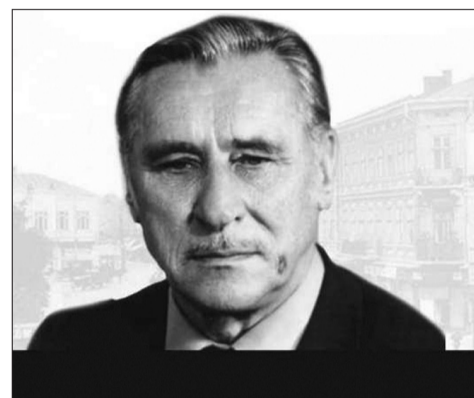
Як згадував Герой України, лавреат Національної премії ім. Тараса Шевченка, письменник Роман Іваничук в інтерв'ю з Наталкою Терен: “Батько нам говорив, що ми маємо підтримувати УПА, хоча він увесь час повторював, що то безнадійна боротьба. Брат же з товаришами йому відповідали: “Ми загинемо, але те, за що ми боремося, не загине ніколи. І хтось мусить за те боротися”. Коли брат з карабіном ішов з дому, батько йому дорікнув: “Ти погубив свою сім'ю”. Брат тоді відповів запитанням: “А чого ж ти, тату, так мене виховав?”

Затриманий облавою військ НКВС в 1945 році, засуджений до 15 років каторжних робіт. На Воркуті працював у вугільних шахтах. З таборів звільнений 1955 року, змушений працювати на Воркуті. Пройшовши концтабірні “санаторії”, він залишився чесним, з незаплямованою совістю. Закінчив вечірню школу, Куйбишевський плановий інститут. З 1978 року після реабілітації – в Коломиї.

Ті рідкісні миттєвості зустрічей і спілкувань з цим великим чоловіком, які мені подарувала доля, вимальовують в моїй пам'яті оригінальний портрет: на перший погляд – невиправний романтик і філософ, який з легкістю сприймає кожен новий день, кожен сподіваний чи несподіваний поворот долі. Високий зростом, здавалося, він завжди дивився десь вище тебе, сягаючи взором висоти небес. Добра усмішка, ніби мала постійну приписку на його обличчі, а сміх був часто таким запальним, що хочеш – не хочеш, мимоволі підтримаєш. Притаманний йому добрий, щирий, шляхетний гумор не раз розряджав напружені ситуації, і, мимоволі здавалося, що і життя він сприймає з легким гумором.

Але інколи це обличчя і погляд набували такої строгості, що холола кров... Він був причетним і до Товариства політ'язнів і репресованих, і до Товариства “Меморіал”, і до першого історико-культурного Товариства “Поступ”, і до Товариства української мови ім. Тараса Шевченка, що згодом набуло історичної назви “Просвіта”. Але його причетність була особливою, не заангажованою на довготривалі дискусії, балачки, засідання і паперові декларації. Він не любив пустої порожньої балаканини і демонстративного патріотизму. Свою участь бачив живою конкретною справою. Вся його сутність вимагала дії. І він прикладав свої зусилля, де тільки міг і відчував потребу. І спонукав до дії всіх, хто його оточував.

Відомий серед широких кіл громадськості не тільки своєю активною громадською діяльністю, а й письменницьким обдаруванням, яке витримало заморозки табірних режимів і дало хоч не рясні, але цілючі і здорові плоди. Його перу нале-

жать твори: “Записки каторжанина”, “Печальна пристань”, “Крок вліво, крок вправо”, “Кроки до себе”, “Братство воєнків ОУН–УПА”.

У дев'яностих роках разом зі своїм сином Романом Євген Іваничук брав участь у розкопках у Яблуневі криниць, що стали братськими могилами для багатьох патріотів. Після того з'явився публіцистичний нарис “Яблунівські криниці”.

Вже скоро двадцять років, як його немає серед нас. Після його відходу у поза-світи брат Євгена – Герой України, лавреат Національної премії імені Тараса Шевченка, Почесний громадянин міста Коломиї, видатний письменник і громадський діяч Роман Іваничук впорядкував і видав книгу під назвою “Холодне небо півночі” його літературних творів...

Окремі художні твори, цілісно об'єднані в книзі, стали не тільки своєрідним літописом долі справжнього українця, людини – патріота, каторжанина, але й відкрили атмосферу, в якій зростали два майбутні письменники, ідею національного гарту, що випав на долю їхнього покоління а також сувору і жорстоку правду табірної життя і каторги. Перепустити ці відчуття через свій письменницький талант могла тільки людина, яка це пережила. Адже, як пише Роман Іваничук в передмові-інтерв'ю до книги, – “то окремий світ, закритий від Світу, його ніхто не знає, крім тих – хто там. Страшний то світ”.

Читаєш-перечитуєш рядок за рядком і поза кадром постає постать не такого собі зосередженого мовчуна, як інколи виглядало, а прекрасного оповідача з неповторним письменницьким хистом і стилем; по – домашньому смачною і, водночас, чистою літературною мовою, колоритною образністю і художньо-естетичним наповненням, легкою іронією і гумором.

Як стверджує письменниця Ніна Бічужа: “Євген був у всьому митець. Тюрма обікрала його, відібрала безліч можливостей”.

З цим важко не погодитись. Людино-ненависницький режим, який і сьогодні зазіхає поглинути світ в безодню темряви, вкрав у нього найкращі роки юності і молодості, але не злавав духу і волі. Він зреагував себе, як борець за волю України, як людина, як письменник.

Як зазначив у вище згаданому інтерв'ю брат Євгена Роман Іваничук: “Якби я був молодий, я був би нині на сході. І брат мій був би там. Патріотизм – це важливо, бо на цій землі зарита твоя куповина”.

...Нашу країну чекає довгий час біди. І так буде, доки Росія не видохне. Ми виховуємося в цій біді. Як це болісно, але як це і велично!”

Ми, сучасні коломиїці, відчуваємо великий борг перед братами Іваничуками і Родиною, адже до сьогодні не спромоглися на вигодовлення і встановлення пам'ятних барельєфів на фасаді Коломийського ліцею № 1, де починались їхні життєві університети і тернисті стежки особистої самореалізації. А війна ще більше відсунула цю повинність на невизначену відстань... Але це обов'язково станеться! І разом з величчю цих постатей та імен ми відсвяткуємо нашу перемогу.

А вже сьогодні кожен коломиїчанин, хто знав цю людину і родину, яка тулилася навколо нього в скромному помешканні на розі вулиць Винниченка та Міцкевича, проходячи повз, скине капелюха і зробить вдячний християнський поклін. Це була світла душа, для якої Коломия була центром Всесвіту.

Микола ВАСЬКІВ

Павло Мовчан – мистецтвознавець: слово, образ, знак

Письменник, який удається до літературознавчої й літературно-критичної діяльності, не є винятковою постаттю в українській літературі. Інколи вони значно сумлінніші та глибші науковці, ніж фахові літературознавці. Бо, крім масиву знань, часто засвоєних механічно, ще володіють тонким відчуттям слова, вмінням підсвідомо, ледь не тактильно сприймати художній текст і перекладати на логічну мову його неповторність, довершеність, дивовижність. До скарбниці української літературознавчої думки беззаперечно можна зарахувати дослідження Д. Павличка, В. Базилевського, Л. Череватенка, В. Стуса, В. Шевчука, не кажучи вже про класиків І. Франка, Лесю Українку, М. Зерова, Є. Маланюка... До цього славетного товариства маємо повне право внести й ім'я Павла Мовчана.

Як і більшість творчого й есеїстичного доробку Павла Михайловича, його літературознавчі й літературно-критичні публікації найчастіше розпорошені в різних виданнях – від окремих збірок і поважних "столичних" (тобто московських) журналів до провінційних газет (Тому зібрати ці праці воедино – це той квест!). Досить часто писалися вони принагідно – до якоїсь дати, як рецензія на поетичну збірку чи видання прози, на пропозицію редакції (наприклад, роздуми про творчість художника Олександра Дубовика на запрошення редакції журналу "Україна" у 1988 році), до відкриття виставки тощо. Коли читаєш їх поокремо, насамперед портретні публікації чи рецензії, то складається враження, що перед тобою глибокі, оригінальні, концептуальні оцінки доробку того чи того митця, майже не поєднані між собою, розрізнені. Та чим більшу кількість їх читаєш, тим стійкішим стає відчуття взаємодоповненості, взаємопов'язаності між ними. Остаточно в цьому переконуєшся, коли берешся за читання статей П. Мовчана із проблем теорії літератури, теорії мистецтва, образотворення, словотворення і побутування Слова у повсякденні та в поезії.

Так, Павло Мовчан – автор теоретичних праць, не лише історико-літературних, що є явищем ледь не винятковим для сучасних митців, зокрема і згаданих раніше. Непересічне поетичне обдарування давало можливість інколи інтуїтивно, підсвідомо осягати складну природу слова-образу, слова як єдиної ланки між людьми і поколіннями і магічного впливу витвору мистецтва на читача, глядача, слухача. Саме це обдарування було осередком, "осередком" (це слово є концептуальним, одним із улюблених у творчості Мовчана-поета) теоретичних пошуків. Але всебічно поповнювалося надзвичайно потужним інтелектом, ґрунтовним опрацюванням чималого масиву праць зі сфери філософії, історії, етики, естетики, мовознавства, мистецтвознавства, літературознавства, фольклористики, етнології тощо і тощо.

Уяву вражає неймовірна кількість "топових" і мало знаних у науковому світі імен, праць, теорій, концепцій... Згаданих не

принагідно, не заради того, аби виявити власну широку ерудицію, як це часто робиться в наукових працях (хоча ерудиція Мовчана часто лякає: як же багато важливого, якого я ще не знаю або про яке ще навіть не чув). Вони глибоко опрацьовані, пропущені крізь себе, а тому органічно вкладаються у Мовчанову теорію мистецтва, насамперед художньої словесності, сприймаються як щось само собою зрозуміле саме в цьому місці, як химерний пазл, який органічно доповнюється до інших. "Усе геніальне – просте..."

Серед багатьох імен і праць, проте, є ті, які виокремлюються із загалу, центрують навколо себе в чітку систему всі інші, як магніт формує у струнку лінії хаотично розсіпані залізні ошурки. Насамперед це Олександр Потебня із його тлумаченням зовнішньої та внутрішньої форми, змісту слова, а відтак – образу, з його дослідженнями конкретно-чуттєвого в першовитоках слова, поступового абстрагування цього слова і доконечної потреби відроджувати цю конкретну чуттєвість у літературі. Донести до читача, як казав Микола Хвильовий, "запах слова", тоді воно стає образом і образним. А потім потєбнянські думки доповнюються поглядами, аргументами, прикладами від багатьох інших науковців і митців.

Тому не випадково перший розділ у книзі – це праці, які можуть здатися лише дотичними або й не дотичними до літературознавства: про слово, мову, націю, духовну і культурну самодостатність, їх взаємозв'язок тощо. При глибшому знайомстві усвідомлюємо: вони якраз є основою теоретико-літературної концепції Мовчана, зривим і незривим підґрунтям для всіх його історико-літературних статей і есеїв. Отже, окрема (національ-

на) мова, система слів – це окремий світогляд, нерозривно пов'язаний зі становленням і розвитком конкретного етносу на конкретній території, з конкретним способом буття і родом занять, із конкретною історією тощо. Не було єдиної мови, яка з часом розгалужується на інші, "молодші", мови. Усі мови зароджувалися більш-менш одночасно як результат неповторного осягнення світу неповторним етнічним "колективом". Мова – явище колективне, яке твориться як спільне надбанням кожним індивідом, та з часом вона також стає ключовим чинником становлення кожної особистості.

Слово від кожного нового вжитку частково стирається, шаблонізується, проте воно і збагачується, обростає новими значеннями, відтінками, можливостями поєднання з іншими словами, доходить через століття до нащадків. Саме воно стає єдиною ланкою етносу в часі та просторі, зберігає всі духовні надбання від прадавніх часів, зберігає для сучасників те національне "осереддя", яке по-мудрому називають архетипами. Тому лише в рідній мові людина відчувається природно, гармонійно, як риба у воді. Насамперед це стосується письменника, поета. Мовна асиміляція веде до когнітивного дисонансу, який людина може не усвідомлювати, але незмінно втрачає духовну і душевну гармонію. Її можуть зманти матеріальним добробутом, спокоєм, благополуччям за рахунок духовного рабства чи вторинності, проте раб ніколи не буде справжнім власником матеріальних благ, отримуватиме лише крихти зі столу господаря. Але й асимільований непоправних утрат, бо мова його все більше набуває негативу, починає розкладатися

зсередини, втрачає божественну сутність і "приземлюється".

Є певне обмежене коло ключових лексем (яке суше означення!), які формують мову, духовну сферу людини, виводять її у високі, трансцендентні обшири: небо, Бог, хліб, земля, рід, сонце тощо. Тому "мова – явище космічне", дає можливість наближуватися до вічних істин, відкривати їх у поезії для інших. Великий митець – той, хто вміє відживити, відродити конкретно-чуттєву свіжість слів, їх божественність, винести на поверхню глибинні, вікові пласти їх смислів. Це не означає лише відроджувати закопані у великі льохи мовні скарби, а й творити нові, щоправда, за рахунок цих скарбів. Нові поєднання слів – нові смисли, які доповнюють, розширюють попередні.

Усне слово, переконує Павло Мовчан, завжди багатше, свіжіше за слово писемне, яке переводить живий образ у напівмертвий знак. Тому таким важливим є для поета прилучення, постійне занурення в усне, народне слово, "осереддя", концентрацією якого є фольклор. Усне слово і фольклор – живі, завжди в русі, але містять у собі колективний досвід, є спільним надбанням, яке набуває довшої форми в результаті постійного шліфування, вдосконалення. Слово писемне – індивідуалізоване, чим і цікаве, але воно ж і шаблонне, механічне, закріплене раз і назавжди, тому не передбачає подальшого удосконалення до ідеалу.

Спіраючись на таке розуміння суті літературної творчості, П. Мовчан робить несподівані, парадоксальні відкриття, часто на рівні гіпотези, але дуже аргументованої гіпотези. Коли йдеться про "Слово о полку Ігоревім", Шевченка, Гоголя, інших українських і неукраїнських письменників XIX–XXI століть, то не маю на увазі винятково їх оцінку, аналіз на основі власної Мовчанової мовно-словесної теорії та прозорливості великого митця. Адже Мовчан-літературознавець, Мовчан-критик глибоко штудіює доробок літературів (і не-літературів), наукові дослідження і публіцистичні оцінки цього доробку, підбирає найадекватніші до цього доробку теоретичні теорії та концепції. Це вимагає від читача співучасті у формуванні та формулюванні тих чи тих положень, докладання значних інтелектуальних зусиль для їх осягнення. Зате яку естетичну насолоду потім отримує читач від засвоєння напрацьованих Мовчанових попередників і тих цікавих відкриттів, які робить разом із поетом, найчастіше не зауважуючи, що вони – Мовчанові, та сприймаючи їх за результат власних зусиль.

Так, Павло Михайлович погоджується з тим, що автор "Слова..." – особа анонімна. Здавалось би, що ж тут нового, незвичного? А незвична теза не лише про неможливість установлення автора, а й непотрібність цього. Бо, як і будь-який інший фольклорний твір, "Слово о полку Ігоревім" пройшло через чималу

кількість оповідачів, один із яких на певному етапі лише закарбував усне слово у писемне. Варіанти змінювалися, шліфувалися, удосконалювалися... Тому твір такий художньо довершений, без вад і недоліків, бо лише фольклорний твір міг уникнути прорахунків хай і геніального, але одного-єдиного автора, який би закарбував намертво лише один-єдиний писемний варіант тексту. Звідси автор аргументує і спорідненість тропіки та поетичного синтаксису "Слова..." із фольклорними, і його фрагментарність, стильову різноманітність, позачасовість і всечасовість, повсякчасну актуальність. "Таке ж панорамне бачення" збережене було у віках, воно властиве, наприклад, і для Гоголя, й Шевченка, й Лесі Українки..."

Про Т. Шевченка П. Мовчан стверджує, що "він став оптикою, повітрям, шитом і мечем народним. Він став національним кодом, паролем. Він для України – все. Його досить і для почину, і для чину, для безмежних продовжень. <...> Його голос – голос речника... Його передбачення – пророчі, його творчість – витвір деміурга". Нібито ще одна констатація того, про що казали чимало митців і дослідників попередніх часів і сучасності. Як кожен задавав собі запитання: чому? І пробував дати власне пояснення. Своє, як завжди цікаве, оригінальне пояснення дає і Павло Мовчан.

"Для поета було властиве епічне, колективне розуміння та сприйняття часу, бо він акумулював духовний набуток багатьох поколінь <...> Його власний біль був продовженням народного болю, і він спонукав до протесту, до непокори, і можна з певністю сказати, що безкомпромісність, бунтівливість відповідали його найглибшій сутності, його справжній позиції <...> попри всю наголошеність поета на "Я", творчість його позбавлена будь-якого звуженого індивідуалізму <...> Його творча спадщина – це не історія літератури, а насамперед моральні приписи, звернення всього роду до твоєї душі, до сумління <...> Він близький мені, бо він у тій чи тій формі (музика, поезія, драматургія, живопис, скульптура, історія...) присутній у свідомості, адже він завжди сучасний, нагальний, як завжди будуть сучасні й нагальні такі поняття, як правда, добро, людяність, щирість, ніжність, мужність, братерство..."

За рахунок чого це досягається? На допомогу приходять уже тезово викладена Мовчанова теорія мови, слова, поетичного слова: "Т. Шевченко ніби розкодує великі змісти в рідному слові, а за ними з плином часу відкриваються нові й нові додаткові змісти. Тому твори і сприймаються як одкровення з високим трансцендентним змістом, який вичитують нові й нові покоління. І цих Великих слів ані замазати, ані засмальцювати, ані розтерти: ними наповнений наш національний простір. Тому Він завжди свій, рідний, спокревний <...>

Він, Кобзар, переповідав ту правду, що я її ніби вже знав; вона була в мені, в нуртах підсвідомості. Це сакральна правда, глибинна інформація не лише моя, а й усього роду мого... І я зауважував, як під час читання “Кобзаря” вголос переймалися цією “правдою” всі, хто слухав: байдушких не було. Бо кожна подія, відбита у творах Кобзаря, — це архетипна, загально-родова, яка записана у велику Родову книгу України, що, зрештою, і становить національну українську метаісторію...”

Як протистояння усного і писемного слова, перехід усного слова у писемне, навернення до рідної мови і переляк від цього та час від часу подальше перебування у межах мови російської визначає Павло Мовчан здобутки і прорахунки І. Котляревського, українських романтиків 1820–40-х років. Продовженням такої роздвоєності, розколотості стають антиномії живого, усного українського слова і писемного російського, понаднормативної сміхової стихії та похмурої системності, тотальності столичної, імперської уніфікації у Миколи Гоголя. Зовсім із іншого боку, але П. Мовчан приходиться до того ж висновку, що і Є. Маланюк: Гоголь заклав міну сповільненої дії в російське суспільне життя — міну внутрішньої розколотості, когнітивного дисонансу між ідеалом і реальністю.

До не менш цікавих, вагомих спостережень приходиться Павло

ва, а орбіти, якими вони кружляють. У мові практично стертих слів немає, а є лише стерті словосполучення. І М. Семенко це зрозумів раніш, аніж на нього накинута зграя подратованих охоронців мовних порядків. І далі він створює такі лексичні ситуації, де стерті й щойно карбовані слова співіснують мирно й активно”.

Ще одним наріжним каменем, поруч із “мовно-словесною” теорією, для оцінки вартості поетичних творів Павло Мовчан називає критерій нібито дуже розмитий — чесність, — до окреслення якого звертається неодноразово. “Я ж глибоко переконаний у тому, що в основі усілякої духовності лежить чесність. Чесність у визначенні своїх можливостей, свого місця, своєї відповідальності перед часом. Етичність — ось найважливіша риса мистецтва. В цьому сенсі — поезія завжди заангажована, оскільки вона породжена часом і обставинами і має на собі відбиток історії. Проте поетичний факт не тождісний із буденним, і поезія є духовним документом атмосфери свого часу, а не хронікою повсякденності. Тому будь-який компроміс, чого би він не стосувався — чи форми, чи “полегшеності” змісту, чи розрахунку на швидке здобуття слави, — в поезії виключається. Рано чи пізно він виявить себе”. Можемо для літературознавчої категорії П. Мовчана “чесність” підібрати синоніми —

Павло Мовчан, Михайло Горинь, Анатолій Погрібний

Мовчан і в обсерваціях творчості письменників ХХ–ХХІ століть. Через призму вже сформульованих теоретичних положень, але не сприймаючи їх як незаперечну догму. Прикладом діалектичного підходу до аналізу літературних феноменів може бути стаття про Михайла Семенка, який, здавалося, руйнує всі підвалини мовчанівської теорії своїм розхитуванням поетичної та національної мови. Однак П. Мовчан уважає Семенкові експерименти дуже важливими, безцінними для української літератури. Які парадоксальним чином підтверджують чинність мовних і художніх законів, на які М. Семенко замахнувся. “М. Семенко ніби прагнув витворити свою індивідуальну мову, мову звуків і знаків. Нам ці спроби видаються марними. З відстані десятиліть. <...> Чи можна назвати ці спроби успішними? Так! Адже цей метод мовотворення засвідчив і те, що він веде у глухий кут. І що справа полягає не у словах самих, а в їхніх комбінаціях, у їхній, так би мовити, орбітальній визначеності. Тому що девальвуються не самі сло-

незаангажованість, ширість, суб’єктивна об’єктивізація, етичність тощо, — хоча цими синонімами так і не вичерпали повністю її зміст.

Поет-дослідник конкретизує, уточнює сенс “чесності” в поезії, у творчості загалом. “Чесність — ось головний принцип авторів усних творів, і якщо де-небудь, у якомусь варіанті виникав кон’юнктурний момент, він негайно вилучався наступними виконавцями. У літературних же творах часто-густо щось приносилось у жертву “замовникові”. Кон’юнктурний літературний твір народ скоригувати не може, а може лише сприйняти його чи не сприйняти. На створення моральних еталонів впливають такі чинники, як політика, економіка та інші соціальні величини, — впливають такою ж мірою, якою впливають вони на творців цих еталонів. Чесність не завжди бере гору над певними розрахунками та обставинами, які змушують літератора до певних відхилень від “загальної якості” (Гегель) — моральної чистоти”. Отже, ще й моральна чистота, яка за взірць бе-

Павло Мовчан з народними депутатами України

ре народну мораль, етику. Визначити “чесність”, ширість, відвертість миття жодними чіткими критеріями аж ніяк не можна, однак читач завжди чітко вловлює її присутність чи відсутність, найчастіше підсвідомо, на рівні відчуттів.

Ключові критерії Мовчанової теорії творчості та рецепції твору багато в чому окреслюють специфіку, неповторність його власної поезії. А це і “винесення на поверхню” із глибини слів багатомірних морально-етичних набуток, досвіду, історії, культури українського роду і народу, які є не лише минушиною, а й сучасністю та майбуттям. Досягається це насамперед через “винесення на поверхню” напівзабутих, маловживаних, “непоетичних” слів, їх поєднань, у яких метафорично “ув’язнені” приховані сенси, уявлення і думки багатьох поколінь. Завдання поета — вивести їх перед читачем “на волю”. Чесність із собою і чесність зі своїм народом — ще одна іманентна риса, яка пронизує весь творчий шлях класика української літератури.

Все це потребує окремої розлогої розмови. Тому знову повертаємося до нашого збірника літературознавчих, літературно-критичних і мистецтвознавчих публікацій, у яких Павло Мовчан теж незмінно керувався критерієм чесності. Більшість теоретичних міркувань, роздумів, рецензій, оцінок творчості українських і неукраїнських поетів та художників писалися ще в радянську добу, коли була системно направлена ритуальна пташина мова, а разом із нею і ритуальні критерії оцінки творів мистецтва. Класти ці ритуальні речі в основу мистецтвознавчих, як і будь-яких інших, публікацій було за обов’язок (бо ж ритуальні!). Проте...

Перечитайте статті, рецензії, роздуми, поетичні огляди Павла Мовчана 1970–80-х років — і ви зі здивуванням відзначите, що шаблонна, пустопорожня фразеологія у них майже відсутня, хоча в ті часи важко було розраховувати на публікацію без неї. Тим більше дивує і відсутність “марксистсько-ленінської методології” в оцінці явищ мистецтва. Так, поет-дослідник відкрито не суперечить тій методології, але прискіпливий “читач у штатському” знайшов би там і латентний націоналізм (особливо у вже згадуваній “мовно-словесній” теорії, яка тоді формулювалася лише окремими штрихами), і латентний ідеалізм та багато інших неприйнятних тоді — змін. Можна це част-

ково пояснювати тим, що більшість наведених тут публікацій періоду застою (чи “розвинутого соціалізму”) друкувалися у московських, столичних виданнях, а ж відомо, перефразовуючи: коли в Києві відрубували пальці, у Москві лише стригли нігті. Та треба віддати належне насамперед майстерності Мовчана-критика, який зумів пройти між Сциллою і Харидлою офіційних та ще більше — неофіційних вимог і настанов.

Варто звернути вашу увагу також на сміливість, ризиковість Мовчана-дослідника. Це сьогодні сказати добре, схвальне слово про Івана Марчука чи Юрія Ілленка все одно що ще раз ствердити “загальне місце”, загубившись у чималій низці одописців. А констатувати непересічність, надзвичайну цінність доробку І. Марчука у 1985 році, В. Лопати — у 1980-му, Ю. Ілленка — у 1975-му, та й П. Стецька чи О. Дубовика — у 1988-му — для цього треба було мати ще й яку сміливість! Не викликало захоплення в українських партійних і літературних номенклатурників і те, що у столичних часописах (отже, популяризуючи на загальносоюзному рівні) Мовчан публікував схвальну рецензію про нову збірку Василя Мисика, згадував імена тих поетів і прозаїків, яких було рекомендовано не дуже згадувати в часописах українських. (Маю добру підозру, що саме з подання П. Мовчана на сторінках “Дружби народів” із кінця 60-х і протягом 70-х періодично друкувався Григор Тютюнник.)

У статті про Юрія Ілленка вже на початку яскраво і розлого відтворюються кадри “Тіней забутих предків”, потім цей фільм ще кілька разів згадується у публікації. Й хоча прізвище головного режисера “Тіней...” жодного разу не згадується, це викликало справжній гвалт і переполох у Києві, звідки полетіли депеші до Москви. Як наслідок, Борис Полевому, заслуженому ідеологу радянсько-партійної влади, головному редактору журналу “Юність”, у якому була надрукована стаття П. Мовчана у 1975 році, добряче намилили шию за відсутність “партійної пильності” та дали догану. Одночасно це означало, що сам Мовчан потрапив у списки неблагонадійних і недрукованих. І підтверджувало ширість, “чесність” усього того, що пускав у друк поет і критик за радянської доби.

В окремому, останньому, розділі книги вміщені публікації Павла Мовчана про Юрія Іллен-

ка як режисера й оператора та про цілу низку українських майстрів живопису. Як же вони укладаються в мовчанівську “мовно-словесну” теорію мистецтва? Як не парадоксально, вкладаються досить органічно. Зорові знаки передували звуковим, отже, живопис (а в наш час несподівано й кінематограф) є конкретно-чуттєвішим і універсальнішим мистецтвом, ніж фольклор і художня література, хоча з розвитком мови людина схильна переводити побачене й почуте на мову слів. Спочатку слів-звуків, а потім і слів-літер.

“Текст і малюнок... Зараз ці два компоненти сприймаються і нами, читачами, і видавцями як головне і похідне: текст — основа, малюнок — доповнення. І, якщо взяти нинішній загальний обсяг друкованої продукції, можна спостерегти тенденцію все більшого визволення тексту від малюнка. Згадаймо першодруковані тексти. Літера у них виконувала також і функцію живописання. Не будемо, проте, забувати й іншої обставини — того, що найперші тексти були розповідями без слів, тобто власне малюнками”. “Теперішні літери — це коні, в яких мовби застигли літаючі метелики — знаки. Це за суттю своєю ті ж самі метелики, лише вони ув’язнили себе у сферу замкнутого сенсу. Малюнок, який утратив крила і свободу польоту... Згадую наскельні малюнки Кобустана. Їх магічна дія беззаперечна. Це розповідь без слів, без клинописних знаків і, природно, без усіляких розшифрувань, бо вони відчинені навстіж для всіх часів і всіх народів”. “Мова передавалася за допомогою образів, сприйнятих зором. Між знаком-словом і предметом стояв знак рівності, а ряд малюнків відтворював ситуацію. Тому то піктографія загальнодоступна точнісінько так само, як загальнодоступний малюнок у книзі будь-якою мовою. Цілісність світу відтворювалася в цілісності знаку”.

І, нарешті, концептуальний висновок, квінтесенція теорії мистецтва Павла Мовчана: “Співвідношення приблизно таке: малюнок (у плані доступності, сприйняття) подібний до лінії горизонту, звук — горизонту землі дідів-прадівів, а літера — краєвид із вікна”. Мистецтвознавчі публікації останнього розділу книги — це Мовчанове відчитування через твори живопису й кінематографу і краєвиду з вікна, й обрію прадідівської землі, й загальнолюдської лінії горизонту. Але також і майже дитинний захват від побаченого, і прагнення зрозуміти, як же досягається ота казковість, божественність зорового мистецтва, інколи щось на кшталт дитини, яка зазирає за екран телевізора: де ж там те об’ємне зображення, яке відбилося на плоскій площині?

Загадка мистецтва так до кінця й не розкривається автором статей, тим більше — читачеві, який повинен докласти чимало зусиль як співтворець, аби наблизитися до авторського інколи візійного бачення. Та чимало сходинок, гачків і гачечків для проникнення у таємницю образотворення і неймовірного впливу образів (слів, знаків) на читача (глядача, слухача) читач у книзі, безперечно, знайде.

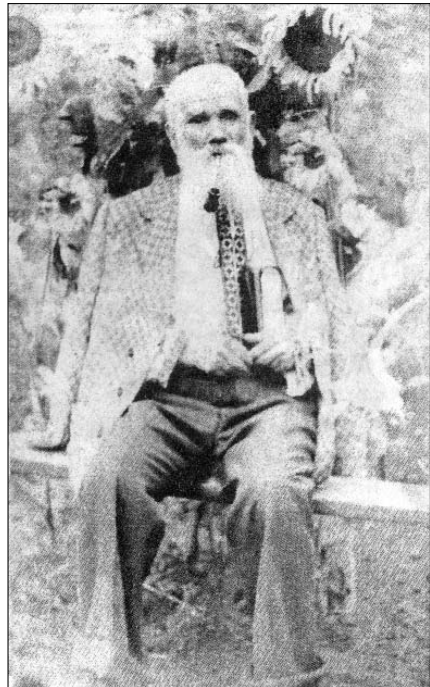

Володимир СЕНЦОВСЬКИЙ

Від автора. Усе, що в цій міні-повісті написано, – чистісінька правда. Ну, майже чистісінька. Бо голу правду, як відомо, не всі люблять. Це не роздзянена до останньої ниточки зваблива жінка, від краси якої мліють навіть принципи аскети. І не блискуча пустодзвонна іграшка, якою бавляться довірливі діти.

Не люблять голу правду навіть ті, про кого вона написана.

А тут усе навпаки. Навіть один з героїв цього маленького мозаїчного полотна широко заповідав, щоб усі його пригоди були ретельно задокументовані й про них дізналися майбутні онуки та правнуки.

Гарасим Просяник

У моїй скромній праці мова йде про звичайну сільську родину Просяників з давнього козацького села Курені на Чернігівщині, нащадок якої Іван (Іван) Гарасимович – відомий в Україні травознай, письменник і художник – і понині живий-здоровий, чого і вам, любі читачі, бажає.

Славетний на весь хутір знахар і байкар

Якось мій допитливий онук Єгорка, порпаючись у книжковій шафі, натрапив на кишенюковий блокнот у простеньких картонних палітурках.

– Діду, подивіться, що я знайшов! – підбіг до мене. – Цьому блокноту не менше ніж пів століття.

– І справді, – погортав я пропахлі пилом сторінки. – Ця знахідка з часу моєї далекої юності. Як я забув про нього?

Блокнот був геть увесь списаний моїм нерівним похапливим почерком, з приплюсненою літерою “о” в кожному слові, схожою на дрібненьке вівсяне зерно.

На першій сторінці прочитав: билиці й небилиці з веселої криниці.

Я мрійливо відкинувся на спинку м’якого фотеля й прикрив очі долонею, аби краще згадати щасливе проминуле...

Тієї осені в мене з’явився новий товариш.

– Іван, – певнено натискаючи на широке “и”, коротко відреккомендувався чорнявий вусань. Стрункий, жвавий, у модному капелюсі, по-парубоцьки насунутому на праву брову, збоку він скидався на відомого кіношного героя Д’артаньяна.

Билиці й небилиці з веселої криниці

Майже документальна мозаїчна міні-повістина про звичайну українську сільську родину

Хлопець шойно вступив до Гоголівського, нами вже освоєного вишу, писав кучеряві вірші, мріяв про літературну славу, тому швидко зійшовся з однодумцями.

По кількох тижнях навчання Іван підійшов до мене й сказав:

– Махнем завтра, на вихідні до мене в гості?

– А чому би й ні, – зрадів я.

– Так чи ні? – не второпав той. – Тут недалеко, залізницею.

– Авжеж, так!
Поїхали ми не самі, а прихопили ще двох, легких на підйом, романтиків, яким після надокучливих лекцій також закортіло веселих мандрівок, яскравих вражень і наваристого домашнього борщу.

– Село моє, – розхвалював Іван, – давнє, козацьке й зветься Куринь, а маленький хутір, де закопаний мій пуп, – справжня зелена перлинка в усьому Присеймів’ї.

На спорожнілих полях, що мелькали за вікнами вагона, дбайлива осінь складала в довжелазні ожереди соломи свої натруджені дні; по галях і перелісах галасливі птахи гуртувалися до дружнього відльоту в заморські краї.

До вузлової станції, де ми зійшли, приїхали зараня. Після вчорашнього теплового дощу посвіжіле сонце ген на видноколі підрум’янювало розвішані поодинокі простирала хмаринки.

– До села катери не ходять, – пожартував Іван. – Доведеться потруситися в автобусі. Раджу тугіше затягнуту на штанях паски.

Молода касирка, з віконечка оглянувши збуджену четвірку “мушкетерів” у легких балоньєвих плащах, неприємно остудила:

– Ваш “диліжанс” шойно наківав п’ятами.

– Так, – не розгубився Іван. – Що то за мандрівка без пригод. Хлопці, беріть ноги в руки – і за мною. Навпростець до мого ху-

ра зовсім недалеко...

Ми підбадьорилися, заусміхались.

– Верстов так з десять. Хто там почав гикати?

Аби дорога видалася короткою, Іван заходився розважати товариство:

– Тато мій – відомий на весь хутір знахар і байкар. З них – тата – можна малювати бродячих кобзарів або з глини ліпити язичницьких богів. О! Чуєте гуркіт моторів: то комбайни косять кукуруду. Звідти хтось машиною підкине до села.

“Підкинули” нас у кузові, зверху на соковитій і запашній силосній масі.

Весело штовхаючись та гогочучи, ми заходилися біля чийогось двору чиститися і чепуритися.

Наші пустощі зупинив дзвінкий дитячий голосок:

– Дядь Ваня, мозе, відв’язати Лекса?

Ми здивовано поглянули через паркан: на високому ганку стояло русяве дівча.

– Якого Лекса? – перепитав “дядь Ваня”.

– Тобаку, – уточнило дівча.

– Що за тобаку? – ще більше здивувався “дядь Ваня”.

– Насого тобаку, со в будці.

– А навіщо?

– На вас же напали бандити. Хто вас захистить?

Ми ледь не попадали зо сміху.

– З ким це розмовляєш, доню? – вийшла з хати пишна молодичка.

– О, привіт, Маріє! – замахав рукою Іван. – Давно не бачились, коли приїхала?

– Та ось тільки-но розпакувалися та поснідали. Зайди, хоч словом перекинемось.

– Хлопці, – звернувся Іван до нас, – до хутора вже недалечко, кілометрів зо два. Моя хата скраю, відразу за старою дуплястою вербою.

За старою вербою – кілька хат.

Раптом перша хвіртка з гуркотом розчахнулася, і на шлях вискочив рогатий, з довгою бородою переляканий цап. За ним – з ломакою в руці розпатланий дід з такою ж довгою бородою й у кімнатних капцях на босу ногу.

– Я тобі покажу, харцизяко! – заволав сердито дід.

– Діду! – закричали й ми. – Облиште бідного цапа! Що він вам лихого заподіяв?

Старий скопа подивився на незнайомих, відсапався.

– Хотів здоїти, збитошника. Ми переглянулися між собою.

– А хіба цап доїться?

Дід статечно пригладив розкішну бороду.

– У мене трохи доїться: парним молоком і сметаною. А ви, хлопці, собственно, до кого?

– Мабуть, до вас. Ви – Гарасим Дмитрович Просяник...

– Допустимо, – перебив той. – А мого Івана загубили по дорозі?

– Його перейняла якась пишна молодичка, – жартівливим тоном відповіли.

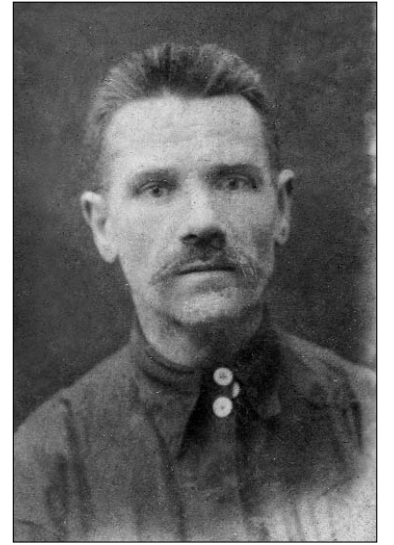
– Весь у батька, – пробурмотів дід. – Ну, заходьте. Тільки допоможіть загнати в двір харцизяку. Бач, унадився в бабину капусту.

Обідали за хатою, під гіллястою грушею-дичкою, біля пасіки. Посідали навколо величезного дубового пенька, за стільчики були менші пеньочки. Іванів батько – причесаний, у святковій вишиванці, на якій привільно розляглася апостольська борода, частував із глиняного жбана бузиновим вином:

– Пийте, хлопці. Вино – це моя молодість...

– Розкажіть, батьку, – попросив я, – свої билиці й небилиці. Кажуть, ви неперевершений байкар.

– Нехай кажуть, – споважнів Гарасим Дмитрович. – Але вам розкажу, що було насправді. Може, хтось із вас, хлопці, перекаже в книжці своїм онукам й правну-

Гарасим Просяник, батько,
як вернулись з петлюрівщини

кам... Нехай іще щось докине і мій синок Іванько...

Коли на другий день залишали гостинне обійстя, Іванова мати саме набирала з колодязя воду. Хтось із хлопців сказав:

– Вип’ємо на доріжку. Тут така солодка і смачна вода.

Я додав:
– І весела.

Босюра

Був у діда Телесія й бабці-знахарки Богівни незвичайний кіт – великий та чорний, мов сажа, а вуса довгі та білі.

Завше він вештався під ногами та завзято по-котячому циганив молока й сала, тому його прозвали Босюрою. А що вже шкодливий був і меткий: необачних горобців ловив на льоту, навіть іноді тихцем з чужих дворів тягав жовторотих неоперених курчат. А от своїх, домашніх, ніколи не чіпав, і це йому до пори до часу забезпечувало спокійне сите життя.

Однак після кількох Босюриних зухвалих витівок терпечь у діда-бабці увірвався.

Уранці, доки не впала на землю літна спека, надумала бабця віднести глечик сметани до прохолодного погрібця. Сучасних холодильників, без яких ми вже не обходимося, в селі ще не було.

Вийшла з хати, мимохіть глянула на свій город і ледь не випустила з рук дорогу ношу: на грядці молодій капусті діловито хазайнувала сусідська ряба коза. Бабця поставила глечик на рундук, ухопила ломаку й бігцем проганяти непрохану гостю.

Коли вернулася назад, до хати, то спересердя аж руками сплеснула:

– Ой, лишенько! Куди це ти, харцизяко, голову встромив?

Босюра, було, смикнувся, щоб витягнути голову з глечика, – та де там! Тоді він натужився, одірвав глечика від рундука й з ним на голові наосліп чкурнув на город мимо сторопілої бабці Богівни. Весь заляпаний сметаною, хвостатий ласун пошелестів розкушеними картоплями ген на леваду, прямісінько до широкого струмка-перетічка. Біля струмка лежав плескатий камінь, на якому сільські жінки часто перуть білизну. На той камінь і налетів Босюра – і глечик розбився.

Почувши гвалт, з-за хліва вискочив кудлатий Бровко й по сліду, що залишив кіт на траві, й собі з веселим гавкотом помчав до перетічка.

Дитинство моє волошкове. Іван Просяник

Трохи наляканий кіт винувато подивився на приятеля, мовляв, з ким таке не трапляється, й догідливо підставив себе, аби Бровко злизав з нього липку й солодку сметану.

Лише через кілька днів Босюра прийшов додому — охлялий і сумирний.

Іншого разу дід Телесій у синцях високо над головою повісив на цвяху торбинку з салом і часником, яку налаштував для косарів. Неподалік від торбини стояла драбина, по якій лазили на горіше.

Дні стояли жнивні, гарячі, й дід з бабцею й онуком Гарасимком рідко потикалися до хати. Якогось ранку дід Телесій виїшов з хати в синці, а йому на голову раптом — бух! — торбина з салом і часником... І котом!

Дід не розгубився, вхопив двовідерну макітру, що трапилася під руку, й накрив нею kota, що вискочив з торбини. Потім узяв мішок, підсунув його до макітри, й Босюра опинився у пастці.

Тоді дід підкликав малого Гарасимка й наказав:

— Візьми Красулю й відвези цього харцизяку якомога далі в поле. Тепер нехай на волі пасеться. В полі для нього вистачить і мишей, і горобців.

Богомільні баби саме прощували до церкви, коли мимо них проскакав на кобилі малий верхівець.

— Чий то такий козак? — спитала одна з бабусь.

— Та чий: Телесіїв онук, уже школярик.

Хлопець проскакав польовою дорогою, перемахнув місток через вузьку річку й спинився біля березового гайочка.

— Отут тебе, Босюро, я й випущу, — сказав Гарасимко, сплигуючи з кобилиці.

Розв'язав мішок, хотів витрусити kota, а той, зачувши недобре, раптом як стрибне хлопцеві на плече, з плеча на Красулю. Вчепився кігтями в спину, кобилиці — дибки і — вскач. До села, додому...

Ошелешений Гарасимко — слідом за нею. Та хіба наздоженеш!

Верталися з церкви богомільні баби. Глип: летить Телесієва кобилиця. А на ній — кіт із задертим угорю хвостом!

— Свят! Свят! — дружно захрестилися баби. — Відьмачка Богівна вже й онука ввела в чари, перекинувши в kota...

Кіт Босюра залишився жити з дідом і бабою та їхнім онуком Гарасимком.

Бабця Онися

Жила в родині Просяників старенька бабця з рідкісним ім'ям Онисія. В лихі тридцять років повальної колективізації надміру рвійні більшовицькі активісти в неї, як “злісної куркулихи і чаклунки”, відібрали не тільки майно, а саму вигнали із власної хати.

Бабця Онися була маленька, чепурна і метка на гостре слово. Її побоювався навіть бородастий небіж.

Було, щось пошпе він на машинці “Singer”, приміром, кожух чи синові штанці, а старенька — тут як тут. Прискіпливо обмацає нову річ і скаже:

— Що це ти злямзав, Гарасимцю? Воно ж завелике для kota, а наша сучечка не влізе.

До бабці охоче йшли хуторя-

ни. Вона й справді володіла чарами й зналася на травах.

Малий Івась завжди мостився біля неї. Прислухався до бабусиних порад, іноді й собі вставляв:

— А ви, тітонько, крутіше заваріть заячу кривцю або подорожника прикладіть.

У хлопця не вибували гостинці.

Одного разу до старенької шептухи звернулася пашекувата молодичка:

— Пробі! Лайлива свекруха скоро зведе мене зі світу.

З хитринкою бабця Онися подала їй пляшку:

— Ось тобі, серденько, замовлена водичка. Набереш її в рот — і ніяка свекруха тобі не страшна.

Свекруха не могла надивуватися: що це трапилось з невісткою? Така сумирна стала, навіть не огризнеться, слова не промовить — наче води в рот набрала.

А воно й справді так було!

Невзабарі прийшла та молодичка до шептухи:

— Допомогло! Тепер у нас з свекрухою — мир та злагода.

Знову малий Івась ласував щедрими гостинцями.

Два боки медалі

У далекій молодості Гарасима Дмитровича ледь не нагородили Георгіївським хрестом. В царській армії призначили його кашоваром польової кухні.

Під час короткого затишшя після перестрілки з ворогом солдати наловили в гірському озері жирних стругів, тобто форелі. Обід обіцяв бути на славу.

Казан ще не закипів, коли на їхній табір налетів німецький аероплан. Летів так низько над землею, що можна було добре розгледіти пілота в шоломі, який рукою кидав униз гранати. Солдати не запанікували, схопилися за зброю й ну дружно гатити по аероплану. А кашовар з переляку перекинув недоварений обід і сховався під казаном.

На велику радість, солдати підбили ворожий апарат і пілота взяли в полон.

Пробуло військове начальство, усіх солдатів нагородили Георгіївськими хрестами, крім, звичайно, кашовара.

У їхньому селі пильні совіти за віщось “замели” голову сільради. Його обов'язки тимчасово виконував молодий Просяник, який працював секретарем усього кілька тижнів.

Прийшов з району уповноважений і з порога наказав:

— Складіть список ще не розкуркулених місцевих багатих “глитаїв”.

— Так ми раніше вислали усіх з села.

Уповноважений наполягав:

— Складіть новий.

Тоді знервований секретар, який виконував обов'язки голови, шарпонував до себе шухляду стола.

Уповноважений зблід: подумав, що той поліз по зброю.

— Ось вам печатка, — стукнув нею по столі, — самі складайте список.

Тоді репресії ще не розгулялися, і норавливого секретаря виправдали.

Франзоль

Уже по війні разом з хуторськими сусідами торгував Гарасим Дмитрович яблуками на базарі — в самій Москві.

Ще як їхали потягом, провід-

ник застеріг:

— Ви, хлопці, гав не ловіть: на Київському вокзалі вештаються такі спритники — вистачило б вам грошей хоч на квиток додому.

Стоять дядьки в торговому ряду. Жваво збувають товар, бережуть кишені. А Максьомко, Гарасимів приятель, всівся на лаві, підклавши під себе гаманець з вторгованими грішми. Зручно й безпечно: не треба пантрувати за власними кишнями.

Коли це раптом перед дядьком розсипала бублики, які були недбало зав'язані мотузкою шпатагу, якась дівчиця: вся із себе, нафарбована, в короткій спідниці, вище колін. Підморгнула й, щоб зібрати бублики, нагнулася так, що Максьомка, засліплений побаченим, аж піднявся з лави.

Дівчиця нанизала бублики на мотузку, показала дядькові кінчик язика й неквапно, злегка по-

Засміялися дядьки й питають: — Що це за чудасія, Дмитровичу, ви купили? Ну точно величезна шука.

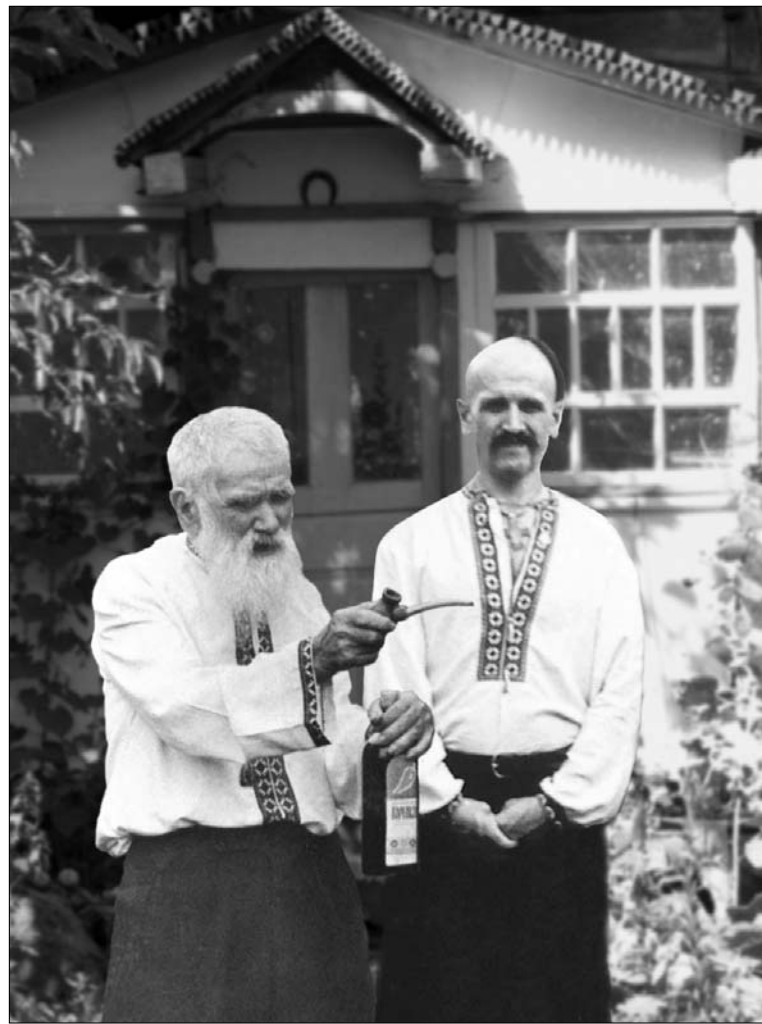
Дмитрич погладив бороду: — Гостинець везу синові. Франзоль зветься — булка така.

Додому їхали хуторяни задоволені. Один Максьомка мовчав та все важко зітхав.

Гарасим Дмитрович обідає

У ставку Іванко наловив риби, а мати зварила в печі запашну юшку.

Гарасим Дмитрович влітку обідав на пасіці в своєму саду. Обідав під високою яблунею, яка на скошену траву кидала м'яку візерунчасту тінь. Миску з юшкою поставив на низенький пенюк, а сам умостився на зручному ослінчику, що дістався в спадок від покійного батька. Поряд на траві поставив черепочок із за-

Гарасим та Іван Просяники

гойдуючи стегнами, пішла собі геть.

Опам'ятався той, лап під собою — немає гаманця!..

Гарасим Дмитрович розпродався, вирішив свої дрібні справи й пішов до вокзальної каси по квиток. Побачивши статечного, з довгою апостольською бородою чоловіка, схожого на священника, в черзі шанобливо пропустили.

Аж тут у залі пролунало:

— Гражданін Гарасим Дмитріч Просянік, срочно падайдіте к шестой касе!

Здивований, підійшов. Там його чекають приятелі, які замовили це оголошення.

— Ти ба, — сказав їм, — про мене знають навіть у Москві. А я ж нікому не казав про свій приїзд.

Лукавий сусід Матвій у відповідь:

— Та тут про нас усіх знають. По два сищики до кожного представлені, бо вважають українців бендерівцями.

— А я ходю та все оглядаюся: що це за два жевжки за мною ув'язалися?

пашним обідом для свого вірного kota Бармота.

Гарасим Дмитрович неспішно сьорбав з дерев'яної ложки ще гарячу юшку, а Бармот, чекаючи поки вихолоне його обід, уважно стежив за мухами, які, мов бджоли на мед, назліталися до трапезного столу.

Старий сьорбав юшку й задоволено розглядав яблуні, між гіллям яких уже світилися достиглі плоди.

Нарешті кіт вистежив одну особливо в'дливую муху й спритно збив її лапою. Муха впала прями-сінько дідові в миску.

“Нехай буде, — подумав він, — господареві до смаку”.

Той неважно підніс ложку до рота й скривився:

— Ич, допалася! Тут тобі не громадська їдальня.

І вилив з ложки в траву.

“Мабуть, не сподобалось, — подумав Бармот. — Якась вона злюща. А злі мухи несмачні”.

І почав вистежувати іншу. Інша збита муха впала в суп котові. Лапою кіт гідливо викинув її з черепочка.

А ця муха була ледь не завбільшки з бджолою. Коли Бармот змахнув лапою, старий якраз одвів погляд від яблунь.

— Так ось хто мені підсипає мух! — розсердився дід і стукнув ложкою kota по лобі.

Шаснув вусатий мордань під вулик і промуркотів: “Не розумію я господаря. Сам же бачив, як він із вулика білих жирних личинок, а тут не догодив!”.

“Космічна” пригода з кажанами

Івась прокинувся від гуркоту за причілковим вікном. За вікном біля паркану росла стара бутлява верба, що розлогою кроною перевисала на вулицю.

У хаті не було нікого. В одних трусиках хлопець вискочив на двір і поглянув на вербу. Після нічної зливи вона ще струшувала іскристі проти сонця дощинки: від стовбура відчахнулася велика обважніла гілка й упала на дорогу.

Івась прочинив хвіртку і побачив неймовірне. З глибокого отвору відчахнутої гілки раптом обережно вийшов... маленький кажан. Він вийшов так, як після довгої мандрівки виходять з космічного корабля невідомі прибульці — невпевнено й трохи похитуючись від утоми.

Хлопець принишк. “Космічний прибулець” постояв на дорозі — загорнений у темно-коричневий плащик і задертою догори голівкою. Постояв, а потім задріботів, розгортаючи плащик на крильцях, на кінчиках яких змигнули кігтики, й злетів над тихою ранковою вулицею.

Ледве встиг Івась перевести подих, як з дула один за одним, ніби в чарівному кіно, почали вигулькувати нові “пасажирі”.

— Один, два, три, чотири, — ворухив самими губами зачудований хлопець.

Засліплена сонцем, четвірка також нерішуче постояла в роздумах і, стріпнувши крильцями, полетіла вслід за своїм товаришем.

— Мабуть, до комори на току, — подумав Івась. — Невже в них там є інше житло?”

Він тільки подумав, а вже з місткого “космічного корабля” випливали нові прибульці на хуторську землю. Вони шикувалися у вервечку й на прощання помахували крильцями здивованому малому спостерігачеві.

Той нарахував уже вісімнадцять маленьких літунів і хотів уже зазірнути всередину дула. Аж звідти неквапливо виповз останній кажан — найбільший серед своїх побратимів. Похитуючись, він і найдовше очунював після оглушливого падіння бутлявої гілки, яка була для кажанів рідною домівкою.

— Цей кажан, — сказав сам собі Івась, — був у них за штурмана, от і дісталося йому найбільше.

Нарешті Івась наважився підійти до невдало приземленого “космічного корабля” й заглянув до темного порожнього отвору “салону”. В самісінькому куточку порожнини змигнув якийсь вогник, ніби сигнальна лампочка. Мабуть, сухий трухлявий світлячок.

Гілку Івась затуляв у свій двір, за хату. А раптом повернувся додому рудасті маленькі господарі? Літо швидко минає: де вони будуть зимувати, якщо в громадській коморі для всіх не вистачить місця?

Едуард ОВЧАРЕНКО

3 ювілеєм, Маестро!

4 серпня відзначив свій ювілейний день народження відомий український живописець, заслужений художник України Петро Зикунов.

Петро Олександрович народився в селі Земля Баранівського району Житомирської області. Закінчив Київський художній інститут (нині Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури України). Був заступником голови Київської організації Національної спілки художників України та заступником голови НСХУ. Нині поєднує творчу роботу з викладацькою в Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв. Основні галузі творчості – станковий і монументальний живопис. Створює пейзажі Житомирщини, Київщини, Полтавщини, Криму, Карпат, а також сюжетні композиції, портрети. Брав участь у розписах Михайлівського Золотоверхого собору, Трьохсвятительської церкви у Києві. Учасник всеукраїнських та зарубіжних мистецьких виставок від 1972 року.

Ми попросили розповісти про ювіляра знаних українських митців.

Василь ШКЛЯР, український письменник, громадсько-політичний діяч:

– З Петром Зикуновим мені пощастило спілкуватися на теплих зустрічах письменників та художників, які він ініціював разом із відомими митцями Володимиром Чепеликом та Андрієм Чебикінім. До того мене дивувала якась незрозуміла порізненість між українськими літераторами, композиторами, малярми, майстрами театру й кіно. Зрозуміло, що кожна творча людина – глибокий індивідуаліст, але ж ніхто не заперечить, як багато важить для нас оточення і близькі взаємини з яскравими особистостями. Наші зустрічі в Будинку художників, Спілці письменників, а особливо на природі в Седневі – столиці українських малярів – стали святами спільної любові до свого, рідного, отчого. Бачу серед того доброго товариства Петра Зикунова – безмежно простого, аж до дитинного наїву у своїй зовсім непростій люд-

ській сутності, у нестримній широті й космічній далекості від позерства та вдаваності. Таким він є і в своїх художніх полотнах – пейзажах, портретах, сюжетних картинах. Іноді важко сказати, який мистецький твір переживе віки. Свідок тому сам час. Але я точно знаю, що розписи Петра Зикунова в Михайлівському Золотоверхому соборі вічні.

Іван ПИЛИПЕНКО, заслужений діяч мистецтв України, керівник секції живопису Київської організації Національної спілки художників України:

– Знаю Петра Зикунова більше двадцяти років. Раніше ми разом працювали, продовжуємо співпрацювати і тепер. Разом відкриваємо художні виставки, обговорюємо роботи колег, проводимо засідання секції живопису, зустрічі з молодими художниками.

Творча співпраця переросла в міцну чоловічу дружбу. Петро – людина товариська. У його майстерні часто буває людно – серед гостей художники, письменники, артисти, шанувальники образотворчого мистецтва. Він завжди відкритий до спілкування. Знайде час для кожного, хто цього потребує. А ще правдивий – як в житті, так і в творчості. Петро виростив двох дітей, має онука. Його син та дочка теж художники, продовжують справу батька.

Я переконаний, що кепська людина не може бути хорошим художником. А якщо подивитися на чудові полотна Петра, то можна відразу зрозуміти, що він прекрасна людина.

Олександр ЯКОВЧУК, заслужений діяч мистецтв України, професор Національної музичної академії України:

– Таке враження, що я знаю Петра Зикунова все життя. Ми

дружимо, у нас споріднені душі, схожі погляди на багато питань, спільні життєві інтереси.

Часто буваю в його майстерні, де багато прекрасних картин. Під час однієї з наших останніх зустрічей він за символічну ціну продав мені кілька своїх робіт, тепер ці полотна прикрашають мою оселю.

Петро Зикунов – професіонал, досконало володіє всіма напрямками художнього письма. Серед його робіт особливо подобаються пейзажі. Запам'яталася кримська серія. Він чудово зобразив, як перші промені сонця пробиваються над морем у рожевих тонах. Подобається, як він відобразив рідну Житомирщину.

Переконаний, що Петро давно заслужив звання народного художника України.

Ігор БУГАЄНКО, мистецтвознавець та живописець:

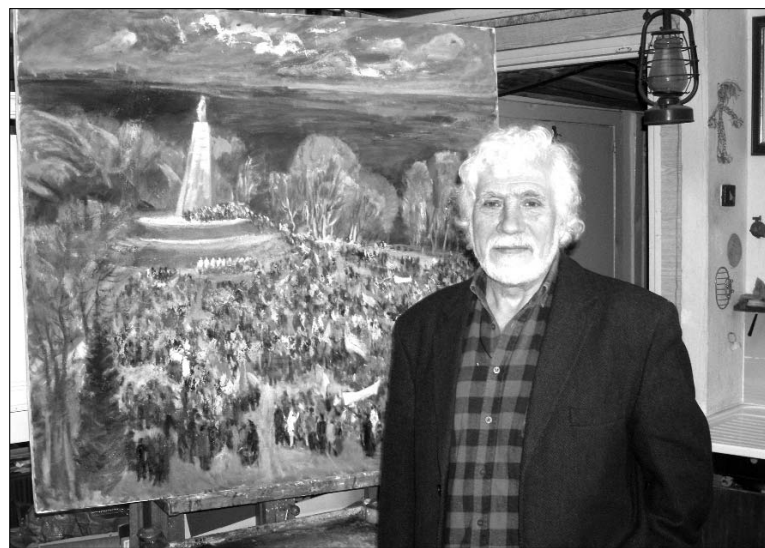
– Наша дружба почалася у далекі сімдесяті роки. Разом працювали. Багато разів бував на його виставках, презентаціях. Кожна була по-своєму унікальна. Він талановитий живописець, прекрасний пейзажист.

Петро – оптиміст, тонко відчуває гумор. У ньому гармонійно поєднуються глибина мислення і філософсько-гумористичне ставлення до життя, подій, людей, творчості.

Дмитро АКИМОВ, заслужений діяч мистецтв України, голова МАРТІС “Золота фортуна”:

– Петро Зикунов знаний наперед як чудовий пейзажист. У моєму офісі висять два його пейзажі: один – осінній, а другий – морський.

Не всі знають, що Петро – гарний аквареліст. Саме як аквареліст він мені найбільше подобається. Якщо олійними фарбами сьогодні можна намалювати

картину, а завтра її повністю переробити, то до акварельного живопису треба підходити відразу відповідально, бо потім вже нічого не зміниш. І Петро вмів це робити. А ще він майстер швидкого плернерного жанру. Індивідуальна людина у творчості. Варто побачити картину, як вже можна впізнати, що її намалював Зикунов. Зізнаюся, що дещо запозичив для себе з його творчості.

Зараз працюю поруч із Петром у Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв. Я – професор кафедри мистецтвознавчої експертизи, а він викладає живопис на курсі, де готують дизайнерів. Це той майстер, який може багато чого навчити.

Якби Петро Зикунов жив наприкінці XIX – на початку XX століття і творив свої пейзажі, то сьогодні вони продавалися б по 100–300 тисяч доларів, він був би нашим класиком. Але він живе у XXI столітті, де існує інша шкала оцінки...

Хотів би побажати, аби зорі повернулися так, щоб Петро Зикунов засяяв своїм талантом вже в наш час.

Микола ЛАМПЕКА, кандидат мистецтвознавства:

– Знаю Петра Олександровича більше двадцяти років. Він великий фахівець у галузі

живопису, прекрасний пейзажист. Малює чудові пейзажі Києва, Київської та Житомирської областей, хороші пейзажі робив і в Криму. Вірю, що з часом ми знову їздитимемо в український Крим і малюватимемо неповторні кримські краєвиди.

Хочу побажати мирного неба, щоб ми і надалі могли творити. А Петру Олександровичу – досягти нових висот у мистецтві.

Микола КУТНЯХОВ, голова Київської організації НСХУ:

– Петро Зикунов представляє класичну українську мистецьку школу. У своїх образах він шукає кольорове рішення всіх сюжетів, які обирає, незалежно від того, портрет це чи пейзаж, чи станкова картина.

Багато років Петро Олександрович займався адміністративною діяльністю. Але його творче кредо не змінилося. Образно кажучи – це свято кольорів, вишуканий кольоровий стан.

Він займався портретним жанром. Намалював портрет Тараса Шевченка в молодості, Миколу Гоголя та багатьох інших видатних українців. У кожному створеному ним образі відчуваються душа й характер. У роботах Зикунова немає поверховості, є бажання проникнути в сутність. Ці образи вже сьогодні можна вважати класичними.

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото надано театром

Дитяча вистава “Цап-ка-цап” постає перед глядачем у двох вимірах. Перший – дитячий – вибухова суміш гумору і пригод із ненав’язливим висновком: за свій дім варто боротися! Другий – дорослий – алюзія на сучасні події на політичній арені світу. Глядачі впізнають як підступного

північного сусіда, так і стурбовану європейську спільноту.

Говорити простими словами про складні речі – неабияке вміння. Молодий театр віртуозно переосмислює класичний казковий сюжет, доповнивши його гумором і розширивши горизонти сприйняття дійсності.

Музична вистава “Цап-ка-цап” – це творче прочитання української народної казки режисе-

Казка, народжена війною

На основній сцені Київського національного академічного Молодого театру відбулася прем’єра музичної казки для дітей і дорослих “Цап-ка-цап”. Як відомо, український фольклор – джерело мудрості й натхнення. Творці вистави звернулися до відомих образів народної казки, щоб переосмислити історичні події сьогодення.

ром Андрієм Білоусом за авторським текстом Ірини Малоліги. Художнє рішення Бориса Орлова, хореографія Ніни Змерзлої та музика Іллі Чопорова занурюють глядача у прекрасну театральну дійсність, що гостро реагує на драматичну реальність сьогодення.

Прем’єрна вистава зацікавила не лише кмітливих сучасних дітей, а й досвідчених дорослих, які здатні мислити, аналізувати і робити правильні висновки. Проєкт здійснюється за фінансової підтримки Європейського Союзу.

– У середині квітня ми зібралися волонтерською групою і почали безкоштовно працювати в театрі, – згадує режисер-постановник, директор – художній керівник Молодого театру **Андрій БІЛОУС**. – На той час більшість із нашої трупі була за межами Києва, і ми не могли грати вистави з нашого репертуару. Все ж одну виставу змогли відновити, почали роботу над концертном “Нескорені”. Стали думати, що можемо ще зробити.

Я батько трьох дітей, і коли почалася війна, подумав, що

можна зробити саме для них. Разом зі своєю дружиною, авторкою віршованого тексту казки, і всіма учасниками нашої трупі зійшлися на тому, що треба зробити виставу для найменшого глядача. Зараз важливо їх підтримати, бо діти важко емоційно переживають події війни.

Буквально за два тижні був написаний текст, у травні ми почали репетиції. Згодом повернулося більше половини трупі, і ми стали грати вистави нашого репертуару. Вдалося виграти грант, який допоміг здійснити цей проєкт. Не випадково зупинилися на казці “Коза-дереза”, перелицювавши її на “Цапа-ка-цапа”, бо вона своїм сюжетом найбільше відповідає тому, що сьогодні відбувається в Україні.

Репетиційний процес був особливими. Люди отримували лише 30 відсотків соціальної допомоги, з ранку до ночі працювали в неопалюваному приміщенні. Дуже хотіли втілити цей проєкт у життя.

Головну роль Цапа-ка-цапа виконує Борис Орлов, один із

моїх улюблених акторів, побратим, співавтор. Ми створили багато вистав, де він грає головні ролі. Також майже всі мої вистави він зробив як художник. Коли почали працювати над казкою, то всі, не домовляючись, вирішили, що головну роль має грати саме Борис Орлов.

У виставі задіяні майже всі мої учні – акторський курс, який я випустив кілька років тому. Ці молоді актори вже активно задіяні в репертуарі, це люди, на яких я можу поклатися. Саме вони залишилися працювати в театрі в цей важкий час. Ми були об’єднані однією ідеєю, вийшла справжня командна робота.

Сценографію робили з того, що було. Разом із Борисом Орловим пройшлиши до театру, знайшли списані декорації, він переробив їх. Перешивали старі костюми, щоправда, деякі пошили нові. Це вистава воєнного часу, зроблена не за гроші, а за ідею.

Музику створив Ілля Чопоров, теж мій студент. Він уже встиг написати музику до багатьох вистав нашого театру. А в цій казці ще й грає чорта.

Хореограф Ніна Змерзла до цього зробила багато вистав з командою театру. Зараз тимчасово перебуває у Греції, де бере участь в П’ятій Міжнародній майстерні античної драми. До своєї поїздки встигла поставити всю хореографію.

Дві дії вистави кардинально різняться між собою. У першій показаний світ богів, а в другій – світ

Кирило Стеценко: Мистецтва розвивають потенціал людини, те, що не може розвивати наука... (інтерв'ю для YouTube-каналу “Ситдаун з Кирилом Булкіним”)

На перший погляд, художник може видатися людиною веселою, яка несе в собі життєву радість, проте на багатьох полотнах митець заглиблюється у драматичні і навіть трагічні сюжети. Тим більше, зараз, коли йде війна. Його пейзажі різнопланові: одні насичені кольором, активні, інші – більш стримані, усамітнені.

Петро завжди оптиміст і намагається перенести це відчуття у кожен колектив, у якому доводиться бути. Через це йому часто доручають відкривати художні виставки. Його дуже поважають колеги-спітчані.

Хочу побажати Петру завжди лишатися таким, яким він є, – потужним, здоровим, радісним. Щоб його енергія продовжувала працювати в просторі ще багато-багато літ, даючи можливість пережити всім ті самі емоції, які переживає він.

Наталія ГЕРАСИМЕНКО,
членкиня НСХУ:

– Петро Олександрович – надзвичайно плодотворний художник, багато працює. У своїх роботах оспівує красу нашої рідної України. Особливо подобаються його пейзажі, оптимістичні, красиві, романтичні, світлі, життєрадісні, а також прекрасні портрети. Зикунов – людина талановита, має багатий творчий потенціал. Працює в класичній манері.

Він чудовий педагог. Вже не перший рік працює з молоддю. Шедро передає їй досвід і знання, виховує майбутніх художників. Студенти продовжують спілкування зі своїм вчителем і після закінчення Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва.

Знаю Петра як людину доброзичливу, що завжди прийде на допомогу, підтримає у складну хвилину. Сьогодні усім нам непросто, але мій колега постійно усміхнений, жартує. Він залишився в Україні, на своєму творчому посту.

Хотілося б побажати ювілярові, щоб він і надалі радував нас. А всім нам – аби війна якнайшвидше закінчилася Перемогою і миром.

тварин. Це як дві різних вистави. Така структура в народній казці, і ми не хотіли відходити від неї.

В образах Лисиці, Вовка та Ведмеда глядачі впізнають декого з лідерів західних країн. А Рак-козак – це український козак, який зрештою допомагає Зайцю.

Уперше в житті я ставлю казку. Мені важливо, щоб її уважно подивилися не тільки дітки, а й батьки, які приведуть їх на виставу. Намагалися дотриматися балансу, аби було цікаво всім.

Оскільки частина акторів так і не повернулася до театру, ми зараз робимо багато вводів у вистави. Очевидно, ця робота триватиме ще протягом двох місяців. Як не складно, але плануємо нові постановки. Я хочу поставити виставу за п'єсою англійської драматургині Мері Чейз “Білий кролик”. Ця п'єса написана в роки Другої світової війни. Була актуальною для британців, які пережили цю війну. Сподіваюсь, що вона актуально прозвучить і сьогодні. Головні ролі виконуватимуть Ліліана Ребрик і Олексій Вертинський.

Як показали два місяці роботи під час війни – зали переповнені, театр сьогодні дуже затребуваний. Вистави відбуваються при аншлагах. Людей не зупиняють ні сирени, під час яких доводиться спускатися до укриття, ні обмежений рух транспорту. Але хочеться, аби влада краще фінансово підтримувала театри, адже вони потрібні киянам і гостям міста.

КБ: Кириле, ти музикант, скрипаль, громадський діяч – голова Київської “Просвіти”, а крім того, онук видатного українського композитора, теж Кирила Стеценка. То я хочу з цього почати: важко було зростати в тіні такого імені, та ще й такого самого, як у тебе?

КС: Оскільки я народився таким і не було з чим порівнювати, то, фактично, я не знаю, як інакше. Єдине лиш скажу, що не було причин для гордості чи якогось такого особливого до себе ставлення. Це мені по роду прийшло, що мій дід композитор, і це прекрасно, але якогось такого всередині позитивного чи негативного – нічого такого не було. Це така нормальна даність, і, можливо, це тому, що Кирило Григорович Стеценко, мій дід, радянською владою не міг не сприйматися (до речі, як і Тарас Григорович Шевченко в літературі), але він і не міг бути в своїй повноті сприйнятий, і я дуже довгий час не знав, наприклад, що майже половина творчості мого діда – це духовна музика, це революція в духовній музиці на базі української пісні, дум, козацьких пісень. Це дійсно була зроблена революція на початку двадцятого сторіччя, коли відбувалося творення Української Автокефальної Православної церкви. Мій дід був у цьому напрямі учнем і сподвижником Василя Липківського...

КБ: Митрополита.

КС: Так. У 1921 році був завершений формально цей процес – створення Української Автокефальної Православної церкви, яка базувалася на засадах українського мислення, української психіки, української соціальної самоорганізації, яка абсолютно протилежна московській. Тобто це не вертикальний принцип, а горизонтальний; це мережеві спільноти, сучасною мовою говорячи; виборність священника, а не призначення зверху; і побудовано все на українській культурі, на мові. І літургія на початку ХХ сторіччя видатними нашими філологами, діячами церкви, музикантами була перекладена ще раз – так, щоб це можна було не тільки читати, а й співати легко; і була створена музика, і мій дід якраз був, можна сказати, найбільш плідним... Хоча я не можу не згадати і Леонтовича, і Яциневича, і, скажімо, Кошиця, і навіть Лисенка, який був на 40 років старший, ніж мій дід, фактично, був його дідусем... Але оце питання, яке я сам собі задаю: чому мій дід, проживши всього лише 40 років, так рано взяв старт, і був таким цілеспрямованим, знав, заради чого він живе? Моє головне питання до нього, хоча він так давно помер (моєму татові було тільки 8 років, коли помер його тато): що сталося в його житті, що він зрозумів своє покликання, свою місію? І я зрозумів все ж таки. Це не є, звичайно, одна відповідь, але я гадаю, що той, хто сформував його

громадянську свідомість і його відчуття свого обов'язку перед життям – це був Микола Віталійович Лисенко, який для себе це колись раніше вирішив. Я скажу про такий випадок: коли було відкриття пам'ятника Котляревському у Полтаві (це, здається, був 1903 рік, наскільки я пам'ятаю), і Стеценкові тоді був тільки 21 рік. Але він уже мав досвід два роки працювати з Лисенком як його асистент у хорі в Університеті св. Володимира (теперішній університет ім. Шевченка), і Лисенко його розглядав не тільки як диригента, а і як композитора і фольклориста. Тобто, там була філософія, що ми дійсно мусимо розкрити талант нашого народу, який Богом обдарований талантами, але ми, композитори, які творять музику академічну, мусимо виявити весь цей колосальний потенціал через нашу творчість. І Лисенко представив Стеценка всій еліті України – духовній еліті, там були і Леся Українка, і Олена Пчілка, і Старицький, напевно... він сказав, указуючи на цього молоденького хлопця, можна сказати, із зовнішністю гімназиста: “Прошу познайомитись, це Кирило Стеценко. Ось хто замінить мене після моєї смерті”. І ви можете уявити, коли отакий обряд ініціації молодого людини почула від свого вчителя (який для нього був вчителем в усіх відношеннях – не тільки музики, а й життя, з великої літери вчитель). Я тепер розумію, що Стеценко ні хвилини, ні йоти не сумнівався, як він має жити, на що він має витратити час – він просто був спокійним внутрішньо, він знав, заради чого він живе. От це для мене таке дуже важливе питання, щоб зрозуміти, як це сталося.

КБ: Чому, скажи, будь ласка, ти не знаєш цього з дитинства, а тільки пізніше дізнався про духовну частину спадщини твого діда? Небезпечно було про це говорити?

КС: Так, про це ніхто не говорив і це ніде не було чути, і це було під забороною...

КБ: Але ж батьки... чи вони просто боялися про це розповідати?

КС: Я чув, може, деякі, може, слова типу “панахида”, і я знав, що це таке слово малознайоме, яке є в православному обряді, як “реквієм” в обряді католицькому. Але я зовсім не підозрював, що кількісно такий величезний пласт створив мій дід, і що це такі шедеври, перлини музики... Найгарніші твори, які створені моїм дідом – це вокальна музика. Це є солоспіви, близько п'ятдесяти, і це є світські хори і церковні хори. Є ще музика до драм, так, але, якщо оцінювати в обширах всієї планети, що є найбільше конкурентоздатним, найбільш...

КБ: Вагомим?

КС: Вагомим і унікальним внеском, от що важливо. Унікальним внеском в культуру всієї планети. То мені здається, що це насамперед духовна творчість, яка побудована дуже часто на українському фольклорі. От, наприклад, Йоганн Себастьян Бах ішов шляхом Мартіна Лютера, головного мислителя, філософа і ініціатора протестантського руху, в основі якого було те, що ми служимо Богу, шукаючи зв'язку через німецьке слово, німецьку музику. До речі, Мартін Лютер був композитором і співаком. І Стеценко знав про це, і він сто років тому, коли передчував уже (у 1917-му році він знав, що буде незалежна Україна), то він зусилля спрямовував на реформу в освіті, щоб було так, як в Японії тепер. Ми любимо цитувати, що японець, який закінчив школу, обов'язково знає кілька десятків японських пісень, і це нормально. А Стеценко – він якраз показував, що це найкоротший шлях, як очистити українську душу, яка, як він писав, надто обмосковлена, і як дати через пісню дітям раціональну інформацію про українську історію, про героїв. Тобто він розумів, що пісня – це одночасно і як наука, як певні знання, а з іншого боку – це вміння взаємодіяти між собою, бо там ішлося не тільки про одноголюся, а дво-, три-, чотириголосся, навіть якщо діти не знають нот – була вироблена методика, і діти співали. Хто хоче, може вивчити ноти, а кому ліньки, може й так співати.

КБ: І Лютер був для нього прикладом?

КС: І Лютер був для нього прикладом, який був, у першу чергу, прикладом для Баха, бо до філософії Мартіна Лютера протестантської Бах створив музичну основу, тому що в основі Баха лежить так званий протестантський хорал, який базований на німецькій народній пісні. І тим самим шляхом, що Бах, ішов Стеценко для Української автокефальної православної церкви, і таким філософом для Стеценка був ніхто інший, як його вчитель. Між Бахом і Мартіном Лютером, здається, було двісті років приблизно. А між Стеценком і Василем Липківським, і так само Лисенком,

ну десь різниця, можливо, двадцять-тридцять років за віком. Але принцип той самий. І, фактично, я цього всього не знав, лише дізнався, коли познайомився ближче з Миколою Гобдичем, з хором “Київ”. І не тільки Гобдич. Уже після того, коли Україна стала незалежною, Олександр Бондаренко також створив хор, який співав Стеценкові літургії, і панахида, і “Херувимські”, тобто, є ряд таких вірцевих творів Стеценка, і я почав чути їх.

І ще за радянської влади був диригент Іконник, я чув у його виконанні колядки в обробці Стеценка. Це все є величезний масив, який мені відкривався поступово уже в зрілому віці. Раніше де я міг це чути? Ніде! Записів не було. Хіба що з Заходу щось могло прийти, і залежить ще від якості виконання. Одним словом, я, звичайно, пишався саме тим, що мій дід виявився дуже чутливим до цих от осьових, центральних нервів формування нації і робив свою роботу, працюючи з душею людини, розуміючи, що для українця це найкоротший шлях для розвитку: не так аналіз і розуміння, як відчуття й віра, що передається через мистецтво і, мабуть, найкраще це робить музика. І він був просто свідомий того. Я думаю, що Лисенко йому дав оце розуміння обов'язку громадянського, і я припускаю, що Василь Липківський також дав йому розуміння, як служіння Богові гармонізується служінням Україні, і в результаті виходить український ідеал: Бог і Україна.

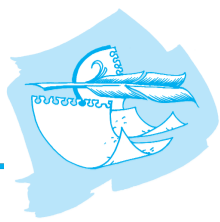
КБ: Кириле, із того, що ти говориш, мені тепер більше зрозумілий і твій особистий підхід до творчості, бо я бачу вже впродовж багатьох років, що ти завжди шукаєш глибини сенсу в музиці, і взагалі в творчості, якісь філософські, може, навіть, можна сказати – езотеричні значення всього, що творить людина, композитор робить. Тобто, це теж певна спадковість?

КС: Можливо, тому що те, що ми можемо назвати езотерикою, то таємні знання, воно, безумовно, належить до метафізичного способу мислення. Це розуміння того, що світ складається з того, що ми в ньому пізнали, і з того, що ми в ньому ще не пізнали. І метафізична свідомість враховує те, що ми ще далеко не всі пізнали. Але коли ми взаємодіємо зі світом, то мусимо розуміти, що це цілісний світ, в який входить і те, що ми не пізнали про нього.

КБ: І процес пізнання – він далеко не завжди суто розумовий...

КС: Так! Інтуїція допомагає, і всі види мистецтва, і є ще різні інші так звані духовні практики, які допомагають людині... Наприклад, наука ще не знає чогось. Але це не значить, що вона не буде знати цього. Це просто значить, що нам ще не пощастило знати про це тепер. Але що буде далі, ми теж не знаємо. Але людина – така цікава істота, що деяким людям доступно інтуїтивно відчувати цілісність світу. І от, можливо, мій дід мав цю властивість.

Далі буде.

Дубенчани відзначили 25-річчя своєї письменницької організації

Галина ГНАТЮК,
поетеса, перекладачка,
голова Дубенського об’єднання
ВУТ “Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка

Славне місто Дубно здавна відоме в Україні як важливий літературно-мистецький осередок краю. Свого часу тут жили й творили Мелетій Смотрицький і Касян Сакович, тут були Іван Вишенський, Григорій Сковорода, Тарас Шевченко, Пантелеймон Куліш, Микола Костомаров, Оноре де Бальзак, Іван Франко, Леся Українка, Ліна Костенко та багато інших майстрів слова. Тут і сьогодні живе й працює помітна когорта українських письменників.

Саме тому ще 1997 року на виконання постанови Президії правління Спілки письменників України за головування Юрія Мушкетика було створено Дубенську письменницьку організацію, яку очолила поетеса Любов Пшенична. На той час Дубенська спілка письменників об’єднала в собі Миколу Тимчака, Миколу та Любов Пшеничних, Ярослава Мельника та Миколу Сивіцького. Організація швидко налагодила зв’язки з багатьма письменницькими осередками України та закордоння. Усі спілчани стали активними учасниками районного об’єднання товариства “Просвіта” і за наступні десятиліття сприяли виданню сотень книг різних авторів – літературної, народознавчої, мистецької, краєзнавчої, просвітницької, релігійної тематики.

Щороку до Дня незалежності та до дня міста Дубна спілчанами проводилися літературно-мистецькі світлици, презентації книг письменників-земляків. Також була започаткована щорічна міжнародна літературно-мистецька премія імені Авеніра Коломийця, лауреатами якої стали Григорій Дем’ячук та Микола Сивіцький, Олександр Матвійчук, Ростислав Солоневський, Микола Тимчак, Віктор Мазаний, Євген Цимбалюк та інші митці. За активної участі та ініціативи письменників на Дубенщині відкрито численні меморіальні дошки Т. Шевченку, І. Свешнікову, братам Носалям, В. Поліщуку, У. Самчуку, А. Коломийцю, Оноре де Бальзаку, А. Лев-

ковичу, А. Мальчевському, просвітителю Т. Чацькому та іншим визначним особистостям. За проектом Миколи Тимчака було споруджено меморіальний комплекс на Козацькому руді між селами Плоске і Семидуби, де після Берестецької битви відбувся останній бій козаків-богунців з нерівними силами польської шляхти.

За час існування спілки за сценаріями Миколи Тимчака, Миколи та Любові Пшеничних спільно з кіностудією Дубенського будинку культури створено кільканадесяті фільмів краєзнавчого та історичного характеру. Також письменники Дубенщини традиційно гідно вшановують ювілеї всіх визначних осіб, долі яких переплетені з Дубенщиною.

Нині Дубенське відділення Рівненської організації Національної спілки письменників України налічує вісім осіб. Це – відповідальний секретар Дубенського відділення Микола Тимчак, поет, прозаїк, бард, художник, різьбяр, учасник першої “Червоної руги”, один із засновників Народного руху України на Рівненщині, Товариства української мови та товариства “Просвіта”, член Національної спілки письменників України та Всеукраїнської Національної музичної спілки, лауреат мистецьких та просвітницьких премій ім. В. Поліщука, Г. Чубая, І. Низового.

Любов Пшенична – поетеса, прозаїк, просвітниця, авторка понад трьох десятків книг поезії та прози, відмінник освіти України, лауреатка премій ім. В. Поліщука, Г. Чубая.

Микола Оттов – прозаїк, автор романів, книг оповідань та повістей “І благословен буде”, “Опале листя”, “Вінок терновий” та ін., лауреат літературно-мистецької премії ім. А. Коломийця, голова Дубенського братства ОУН-УПА політв’язнів та репресованих.

Сергій Куринний – прозаїк, автор романів “Вогонь і попіл”, “На перехрестях долі”, “Схизмати”, один із засновників добровільного збройного формування “Козацька варта” Дубенщини.

Євгенія Комісарук – прозаїк, публіцист, поетеса, авторка книг “Солоний дощ”, “Весняна віхола”, “Безвинно грішні”, “Зимова казка”, “Хитромудра пригода”, “Посівальник”.

Наталія Кириченко – письменниця, авторка збірки “Молитва матері”, прозових книг “Коли цвітуть абрикоси”, “Райські яблука”, “День народження ляльки”.

Юрій Загорський (Залета) – поет, прозаїк і перекладач, автор книг “Хто витримує спеку”, “На острові” та ін.

Радивилівчанка Галина Гнатюк – поетеса, перекладачка, авторка збірок “Вітер

юності”, “Янголине мовчання”, “Лінія щастя”, лауреатка літературно-мистецьких премій ім. М. Дубова, В. Поліщука, Г. Чубая, І. Низового, голова Дубенської організації ВУТ “Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка.

22 червня у затишних стінах Дубенської міської бібліотеки відбулася творча зустріч з митцями краю, присвячена 25 річчю з дня створення Дубенської письменницької організації. Зі вступним словом до присутніх звернувся голова організації Микола Михайлович Тимчак. Він зачитав вітальне звернення до спілчан від почесного громадянина міста Дубна, лауреата Шевченківської премії, академіка НАН України М. Жулинського. Своєрідним звітом про попередні десятиліття праці письменників Дубенщини став виступ Любові Антонівни Пшеничної, яка незмінно очолювала спілку протягом попередніх років. Присутні згадали молитвою колег по перу, які відійшли в засвіти, а також пом’янули хвилиною мовчання мученицьки закатованих і розстріляних у червні 1941 року в’язнів Дубенської тюрми.

Далі слово для виступів узяли міський голова Дубна Василь Антонюк, військові капелани – благочинний Дубенського благочиння ПЦУ отець Василь Лозинський, архимандрит Свято-Миколаївського чоловічого монастиря м. Дубна отець Меркурій, представники Дубенської районної ради, а також голова Рівненського обласного об’єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка Іван Ветров та відповідальний секретар товариства Мирослава Косарева.

Благословенними грамотами від владики Дубенського та Острозького Іларіона було відзначено благодійників та багаторічних меценатів краю, які активно підтримують творчість наших спілчан.

На заході звучали пісні на слова Любові Пшеничної у виконанні жіночого ансамблю “Горлиця”. Особливо зворушили присутніх пронизливі виступи знаних в Україні та за її межами бардів Валерія Марченка та Миколи Тимчака.

Завершилась урочистість спільним виконанням знаменитого стрілецького славня “Ой у лузі червона калина”.

СЛОВО Просвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

ПЕРЕДПЛАТА — 2022

Вартість передплати

(з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617. Сторінка у каталозі — 66

на 1 місяць 28 грн 14 коп. на півроку 152 грн 84 коп.
на 3 місяці 79 грн 42 коп. на 11 місяців 276 грн 54 коп.

Ви — зі “Словом Просвіти”, бо це — Ваша газета!

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Відповідальна за випуск
Любов ГОЛОТА

Редколегія
**Любов ГОЛОТА (голова),
Павло МОВЧАН,
Микола ТИМОШИК,
Георгій ФІЛІПЧУК**

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ культури
Едуард ОВЧАРЕНКО
279-39-55

Літературна редакторка
Галина ДАЦЮК
Коректорка
Олена ГЛУШКО

Комп’ютерна верстка
**Ірина ШЕВЧУК,
Володимир ЖИГУН**
Черговий редактор
Едуард ОВЧАРЕНКО

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
**вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001**

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
<http://slovoprosvity.org>
<http://prosvitanews.org.ua>

Надруковано в ТОВ “Мега-Поліграф”,
04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 3.

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов’язкове.

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

4 820095 780016